

NEJVYŠŠÍ SOUD

**SBÍRKA
SOUDNÍCH
ROZHODNUTÍ
A STANOVISEK**

3-4

ROČNÍK 1993

Jednací řád Nejvyššího soudu ČR
Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

str. 89-99
str. 101-164

Věcný rejstřík

Dědictví (není důvodem k neschválení dohody dědiců, kterou se vypořádali o dědictví, jehož předmětem je i dům po zůstaviteli, ta okolnost, že dohoda dědiců neřeší např. dohodou o zřízení věcného břemene/, otázku bydlení dědice /dědiců/, jemuž /jimž/ dům /podíl na něm/ podle dohody nepřipadl, třebaže v něm dosud bydlel /bydleli/)

č. 31

Dovolání (odnětím možnosti jednat před soudem /§ 237 písm. f) o.s.ř./ se rozumí takový postup soudu, jímž znemožnil účastník řízení realizaci těch procesních práv, která mu občanský soudní řád dává. Pro přípustnost dovolání není rozhodné, zda byla účastník řízení odňata možnost jednat před soudem v odvolacím řízení nebo v řízení před soudem prvního stupně)

č. 25

Důchod (pro vznik nároku na důchod za výsluh let umělce /§ 40 odst. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb./ je rozhodná jen doba zaměstnání; vykonávaná v pracovním poměru v některém z oborů činnosti uvedených taxativně v ustanovení § 40 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., a to v trvání 30 roků. Splnění této podmínky potřebné doby zaměstnání uvedeného druhu nelze nahradit některým jiným zaměstnáním uváděným např. v ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) až f) zákona č. 100/1988 Sb.)

č. 14

Horníci (při posuzování toho, zda jsou u žadatele splněny podmínky pro mimořádné poskytování starobního důchodu podle ustanovení § 2 a § 3 nařízení vlády CSFR č. 557/1990 Sb., nemůže soud při přezkoumávání rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení započítávat do chybějící doby 10 roků zaměstnání žadatele o důchod v uranovém hornictví dobu jeho zaměstnání v uhelném hornictví)

č. 16

Horníci (při určení toho, v jaké skupině hornických činností přistupí pracovníkovi věrnostní příplatek horníků podle zákona č. 62/1983 Sb., nelze vycházet jen z toho, jak byl druh jím vykonávané práce označen v pracovní smlouvě. Zařazení do skupin hornických činností se provádí podle práce, kterou pracovník v příslušném období skutečně vykonával; rozhodujícím hlediskem je především charakteristika okruhu pracovníků vykonávajících hornickou činnost, uvedená v příloze nařízení vlády CSFR č. 67/1983 Sb.)

č. 20

Náhrada škody z pracovního poměru organizací (náhrada za ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti je jedním dílčím nárokem, jehož předpoklady vzniku jsou ve srovnání s ostatními nároky vznikajícími při odškodňování pracovních úrazů odchylné a mohou se i odchylně naplňovat. Nelze nárok na tuto náhradu rozložit na několik částí, pokud nenastanou nové skutečnosti. Poškozený má však právo dispoziční volností uplatnit nejprve část svého nároku, vyplývajícího z odpovědnosti svého vztahu, a potom jeho zbytek)

č. 21

Náklady řízení (povinnost k náhradě nákladů občanského soudního řízení nevztahuje na náklady spojené s podáním žádosti o předběžné pro-
jednání nároku podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb.)

č. 33

Odstupné (odstupné, poskytované organizací pracovníkům uvolňovaným ve smyslu ustanovení § 3 zákona č. 195/1991 Sb. při skončení pracovního poměru, je jednorázovým příspěvkem, který nemá povahu mzdy ani náhrady mzdy. Odstupné nelze zahrnout do hrubého výdělku, z něhož se vypočítává důchod /§ 12 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb./ a (1) vyhlášky č. 149/1988 Sb.; nejde tu o mzdové vyrovnání podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) bod 4 vyhlášky č. 149/1988 Sb.)

č. 18

JEDNACÍ ŘÁD Nejvyššího soudu České republiky

(přijatý usnesením pléna Nejvyššího soudu České republiky z 3. 3. 1993,
Plsn 1/93)

Nejvyšší soud je vrcholným soudním orgánem České republiky. Sleduje rozhodování soudů a zajišťuje jeho zákonnost a jednotnost prostředky stanovenými zákonem č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění zákona č. 264/1992 Sb. a zákona č. 17/1993 Sb. (dále jen „zákon“).

K podrobnější úpravě činnosti Nejvyššího soudu se plénum Nejvyššího soudu usnáší podle ustanovení § 31 odst. 3 písm. a) zákona na tomto

jednacím řádu :

Část první

Úvodní ustanovení

Čl. 1

Působnost Nejvyššího soudu vykonávají senáty a jejich předsedové, kolegia a jejich předsedové, plénum, předseda a místopředseda Nejvyššího soudu.

Čl. 2

(1) Rozdělení práce Nejvyššího soudu je stanoveno rozvrhem práce.
(2) Rozvrh práce na kalendářní rok stanoví na návrh předsedů kolegií do 15. prosince předchozího roku předseda Nejvyššího soudu.

(3) V rozvrhu práce se uvede rozdělení práce mezi jednotlivá kolegia a mezi senáty kolegia. V rámci každého kolegia se určí složení jednotlivých senátů a podmínky vzájemného zastupování v senátech i mezi senáty.

(4) Pokud vznikne v průběhu roku nezbytná potřeba změny rozvrhu práce, lze jej změnit způsobem uvedeným v odstavci 2.

Čl. 3

V souvislosti s plněním svých úkolů je Nejvyšší soud oprávněn vyžadovat v souladu s příslušnými zákony od všech soudů a orgánů veřejné správy opisy jejich pravomocných rozhodnutí a spisy.

Část druhá

Senáty

Čl. 4

- (1) Nejvyšší soud rozhoduje v pětičlenných a tříčlenných senátech.
- (2) V čele senátu je předseda senátu.

Čl. 5

- (1) Senáty se zpravidla skládají ze soudců téhož kolegia.
- (2) Ve sporech o příslušnost mezi vojenskými a obecnými soudy jsou senáty složeny ze soudců trestního a vojenského kolegia (dále „smíšené senáty“). Smíšený senát se skládá z předsedy senátu toho kolegia, kterému věc napadla, a ze stejného počtu soudců trestního a vojenského kolegia.
- (3) Kárné senáty mohou být složeny ze soudců jmenovaných do těchto senátů z jednotlivých kolegií.

Čl. 6

Senáty využívají poznatky získané z vlastní rozhodovací činnosti a rozhodovací činnosti soudů zejména tím, že

- a) navrhuji uveřejnění vhodných rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek,
- b) upozorňují předsedy kolegií na případy nesprávného nebo nejednotného výkladu zákona a připravují návrhy stanovisek k výkladu zákona a jiných právních předpisů,
- c) připravují podklady k zprávám a legislativním návrhům pro předsedu Nejvyššího soudu a předsedu kolegia.

Čl. 7

Senáty v souvislosti se svou rozhodovací činností mohou podle příslušných předpisů podat návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem.

Čl. 8

Předseda senátu organizuje práci senátu, odpovídá za včasné a odpovědné vyřizování věci a dbá o rovnoměrné pracovní zatížení všech členů senátu.

Čl. 9

Pětičlenné senáty rozhodují

- a) o stížnostech pro porušení zákona a o dovoláních v případech uvedených v zákoně a v zákonech o řízení před soudy,
- b) v kárném řízení podle zákona č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců, ve znění zákona č. 22/1993 Sb.,
- c) v dalších případech, stanoví-li tak jiný zákon.

Čl. 10

Tříčlenné senáty rozhodují zejména

- a) o prodloužení vazby podle ustanovení § 71 odst. 5 tr. ř.,
- b) o průvozu osob pro účely trestního řízení v cizině podle ustanovení § 383c tr. ř.,
- c) o uznání a o vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů na území České republiky, vyžaduje-li to zákon nebo mezinárodní smlouva,
- d) o námitkách prokurátora podle ustanovení § 3 odst. 1,2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci,
- e) spory o příslušnost mezi obecnými soudy a vojenskými soudy a spory o příslušnost mezi soudy v obvodu vrchního soudu v Praze a soudy v obvodu vrchního soudu v Olomouci,
- f) o určení místně příslušného soudu v případech stanovených v zákonech o řízení před soudy,

- g) o odnětí a přikázání věci mezi soudy v obvodu vrchního soudu v Praze a soudy v obvodu vrchního soudu v Olomouci za podmínek stanovených v zákonech o řízení před soudy.

Část třetí

Kolegia

Čl. 11

(1) Soudci Nejvyššího soudu tvoří podle úseku své činnosti kolegia:

- a) trestní,
- b) vojenské,
- c) občanskoprávní,
- d) obchodní,

(2) Kolegium tvoří předseda kolegia a ostatní soudci, zařazení k výkonu funkce do tohoto kolegia, včetně soudců dočasně přidělených.

Čl. 12

(1) Kolegia k zajištění zákonnosti a jednotnosti rozhodování soudů zejména

- a) sledují pravomocná rozhodnutí soudů a zobecňují získané poznatky,
- b) předkládají předsedovi Nejvyššího soudu na základě pravomocných rozhodnutí soudů podněty k návrhům na zaujetí stanoviska k správnému a jednotnému výkladu zákonů nebo jiných právních předpisů plémem,
- c) zaujímají na základě návrhu předsedy Nejvyššího soudu nebo předsedy kolegia stanoviska ke správnému a jednotnému výkladu zákonů nebo jiných právních předpisů,
- d) provádějí výběr a rozhodují o zařazení rozhodnutí do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

(2) Kolegia dále

- a) projednávají a zpracovávají připomínky k osnovám zákonů a jiných právních předpisů,
- b) vyřizují podání občanů, orgánů a právnických osob.

Čl. 13

(1) Předseda kolegia zejména

- a) organizuje a řídí činnost kolegia a kanceláře kolegia,
- b) sleduje pravomocná rozhodnutí senátů kolegia a upozorňuje je na rozpory,
- c) svolává a řídí zasedání a pracovní porady kolegia, stanoví program jednání a zabezpečuje a kontroluje plnění přijatých závěrů,
- d) pověří zpravidla jednoho z pracovníků kolegia vedením evidence judikatury a literatury,
- e) navrhuje kolegiu na základě pravomocných rozhodnutí soudů zaujetí stanoviska ke správnému a jednotnému výkladu zákonů nebo jiných právních předpisů,
- f) vyrozumívá předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu o zasedání kolegia,
- g) předsedá senátu nebo zasedá v senátě podle rozvrhu práce.

(2) Předsedu kolegia zastupuje jím pověřený předseda senátu tohoto kolegia.

Čl. 14

(1) Jednání kolegia jsou neveřejná.

(2) Na zasedání kolegia může jeho předseda přizvat zástupce jiných kolegií, zástupce vrchních soudů, generální prokuratury, ministerstva spravedlnosti, krajských soudů, popřípadě jiných zainteresovaných orgánů a organizací.

(3) Kolegium se může platně usnášet za přítomnosti nadpoloviční většiny svých členů; při zaujetí stanoviska musí být přítomny nejméně dvě třetiny členů kolegia.

(4) K přijetí stanoviska nebo usnesení kolegia je třeba nadpoloviční většiny hlasů přítomných členů kolegia. V případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího. Všichni přítomní členové kolegia jsou povinni hlasovat.

(5) O průběhu jednání kolegia a o hlasování sepíše určený člen kolegia protokol, který spolu s předsedajícím podepíše. K protokolu se připojí písemně zpracované odchylné názory přehlasovaných členů kolegia.

Čl. 15

Je-li předmětem jednání kolegia zaujetí stanoviska, může být podle potřeby vyžádáno vyjádření orgánů a organizací, jichž se řešená otázka týká, případně může být provedeno jiné šetření.

Čl. 16

Přijaté stanovisko vyhlásí předseda kolegia nebo jím pověřený člen kolegia a zabezpečí jeho písemné vyhotovení, popřípadě jeho uveřejnění. Stanovisko se zařadí do evidence judikatury a jeho stejnopis se doručí všem členům kolegia, předsedovi a místopředsedovi Nejvyššího soudu, předsedům vrchních soudů, generálnímu prokurátorovi, ministru spravedlnosti a podle povahy věci jiným soudům, případně i dalším orgánům a organizacím.

Čl. 17

V každém kolegiu je zpravidla soudce, který je vedle rozhodovací činnosti pověřen vedením evidence judikatury. Jeho úkolem je zejména:

- a) soustřeďovat a evidovat poznatky o výkladu a používání zákonů a jiných právních předpisů,
- b) shromažďovat rozhodnutí vhodná pro uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a připravovat je pro jednání kolegia,
- c) upozorňovat předsedu kolegia na sporné otázky v rozhodování senátů kolegia a ostatních soudů.

Část čtvrtá

Plénium

Čl. 18

Plénium Nejvyššího soudu zejména

- a) usnází se na jednacím řádu Nejvyššího soudu,
- b) zaujímá stanoviska ke správnému a jednotnému výkladu zákonů a jiných právních předpisů v otázkách týkajících se více kolegií nebo sporných mezi kolegií,

- c) projednává zprávy o účinnosti zákonů a jiných právních předpisů a na jejich podkladě dává podněty k nové právní úpravě,
- d) projednává připomínky k připravovaným právním předpisům, týkajícím se zásadních otázek soudnictví.

Čl. 19

(1) Plénium se skládá z předsedy, místopředsedy a ostatních soudců Nejvyššího soudu, včetně soudců dočasně přidělených.

(2) Zasedání pléna jsou neveřejná. Zasedání se mohou zúčastnit předsedové vrchních soudů a generální prokurátor. Předseda Nejvyššího soudu může na zasedání pléna přizvat podle povahy projednávané věci i další osoby, zejména ministra spravedlnosti, ministra obrany, předsedy krajských a vyšších vojenských soudů, případně vedoucí jiných orgánů a organizací.

(3) Písemné podklady pro jednání pléna a pozvánku na jeho zasedání obdrží účastníci nejméně osm dnů před zasedáním pléna.

Čl. 20

(1) Plénium může jednat za přítomnosti nejméně dvou třetin členů.

(2) Předseda Nejvyššího soudu určí zapisovatele jednání z řad členů pléna.

(3) Po zahájení jednání pléna předseda, místopředseda nebo jiný pověřený člen přednese zprávu k projednávané věci.

(4) Po přednesení zprávy následuje rozprava. Rozpravy se mohou zúčastnit všichni účastníci zasedání; pořadí vystoupení účastníků přihlášených do rozpravy určuje předsedající. Výsledky rozpravy na závěr stručně shrne předseda nebo zpravodaj.

Čl. 21

(1) Po skončení rozpravy následuje porada pléna. Porada je neveřejná a mohou se jí zúčastnit pouze členové pléna. V případě potřeby zpracovat připomínky a návrhy z rozpravy lze poradu přerušit tak, aby k vyhlášení rozhodnutí došlo nejpozději do dvou týdnů.

(2) Plénium se může platně usnášet za přítomnosti nejméně dvou třetin

členů. Stanovisko nebo usnesení pléna je přijato, hlasuje-li pro ně většina přítomných členů. V případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy. Všichni přítomní členové pléna jsou povinni hlasovat.

Čl. 22

O zasedání pléna se sepíše protokol, v němž se uvede zejména datum, místo a předmět jednání, jména a příjmení všech přítomných a stručný průběh rozpravy. Součástí protokolu je zápis o poradě, v němž se uvede datum a místo porady, jména a příjmení přítomných a výsledek hlasování. K protokolu lze připojit i další písemné podklady potřebné pro jednání pléna.

Čl. 23

(1) Každé stanovisko nebo usnesení pléna musí být vyhlášeno; podle povahy věci může předsedající omezit vyhlášení stanoviska nebo usnesení jen na jeho podstatné části.

(2) Písemné vyhotovení stanoviska nebo usnesení pléna podepisuje předseda Nejvyššího soudu.

(3) Plénum rozhodne o tom, zda a jak má být stanovisko nebo usnesení pléna zveřejněno.

Čl. 24

Je-li předmětem jednání pléna zaujetí stanoviska, použije se přiměřeně ustanovení čl. 15.

Část pátá

Předseda a místopředseda

Čl. 25

(1) Předseda Nejvyššího soudu vykonává soudnictví náležející Nejvyš-

šímu soudu a organizuje činnost ostatních soudců Nejvyššího soudu způsobem stanoveným zákonem, zejména tím, že

- a) může předsedat jednání kteréhokoli kolegia,
- b) předsedá senátu nebo zasedá v senátě podle rozvrhu práce,
- c) rozhoduje v ostatních případech stanovených zákony o řízení před soudy,
- d) svolává plénum Nejvyššího soudu, určuje jeho program a řídí jeho jednání,
- e) na základě pravomocných rozhodnutí soudů navrhuje kolegiím nebo plénu zaujetí stanoviska ke správnému a jednotnému výkladu zákonů nebo jiných právních předpisů,
- f) upozorňuje na podkladě poznatků Nejvyššího soudu příslušné orgány na potřebu nové legislativní úpravy,
- g) doporučuje ministerstvu spravedlnosti k využití pro odbornou výchovu soudců poznatky, získané k rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu.

(2) Předseda Nejvyššího soudu dále vykonává správu a další řídicí činnost tím, že zejména

- a) dbá o řádný chod Nejvyššího soudu, s výjimkou vojenského kolegia, po stránce personální, organizační, hospodářské a finanční,
- b) pečuje o odbornou výchovu soudců a ostatních pracovníků Nejvyššího soudu,
- c) jmenuje předsedy kolegií a předsedy senátů Nejvyššího soudu a uvolňuje z funkce předsedy kolegií,
- d) podává návrhy na zproštění soudců Nejvyššího soudu funkce podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a), b) zákona,
- e) stanoví rozvrh práce Nejvyššího soudu,
- f) vykonává pravomoc podle zákona č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců, ve znění zákona č. 22/1993 Sb.,
- g) vydává organizační a kancelářský řád Nejvyššího soudu.

Čl. 26

Místopředseda Nejvyššího soudu se podílí na výkonu soudnictví a správy Nejvyššího soudu zejména tím, že

- a) zastupuje předsedu Nejvyššího soudu v době jeho nepřítomnosti;

- v době, kdy předseda dlouhodobě nemůže vykonávat svou funkci, zastupuje ho v plném rozsahu,
- b) za přítomnosti předsedy Nejvyššího soudu vykonává jeho pravomoci, pokud ho jimi pověří,
 - c) může předsedat jednání kteréhokoli kolegia,
 - d) předsedá senátu nebo zasedá v senátě podle rozvrhu práce,
 - e) sleduje činnost kolegií a na základě zjištěných poznatků dává předsedovi Nejvyššího soudu podněty k dalšímu postupu,
 - f) předsedá redakční radě Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Čl. 27

Při nepřítomnosti předsedy i místopředsedy Nejvyššího soudu zastupuje předsedu Nejvyššího soudu jím pověřený předseda kolegia; ten však není oprávněn vykonávat pravomoc vyhrazenou v zákoně výlučně předsedovi a v jeho nepřítomnosti místopředsedovi Nejvyššího soudu.

Část šestá

Odborný a technický aparát

Čl. 28

Odborný a technický aparát Nejvyššího soudu tvoří sekretariát předsedy, kanceláře kolegií a útvar správy.

Čl. 29

Sekretariát předsedy zajišťuje činnost Nejvyššího soudu a sekretářské i administrativní práce pro předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu podle jejich pokynů.

Čl. 30

Kancelář kolegia zajišťuje všechny odborné a administrativní práce pro činnost kolegia, senátů, soudců a dalších pracovníků kolegia.

Čl. 31

Útvar správy je výkonným orgánem, jehož prostřednictvím plní předseda Nejvyššího soudu své správní funkce.

Čl. 32

Organizace a činnost odborného aparátu je upravena organizačním a kancelářským řádem.

Část sedmá

Jednání soudu

Čl. 33

Pro jednání Nejvyššího soudu se použijí přiměřeně ustanovení § 3, § 9–§ 33, § 35 a § 36 vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění vyhlášky č. 584/1992 Sb., není-li v jednacím řádu Nejvyššího soudu stanoveno jinak.

Část osmá

Závěrečná ustanovení

Čl. 34

Zrušuje se jednací řád Nejvyššího soudu ČSFR z 3. 7. 1992, Plsč 1/92*).

Čl. 35

Tento jednací řád nabývá účinnosti dnem 3. března 1993.

JUDr. Motejl v. r.

*) Byl uveřejněn na str. 345–256 ročníku 1992 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Č. 14

Pro vznik nároku na důchod za výsluhu let umělce (§ 40 odst. 1 písm. c/ zákona č. 100/1988 Sb.) je rozhodná jen doba zaměstnání, vykonávaná v pracovním poměru v některém z oborů činnosti, uvedených taxativně v ustanovení § 40 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., a to v trvání 30 roků.

Splnění této podmínky potřebné doby zaměstnání uvedeného druhu nelze nahradit některým jiným zaměstnáním uváděným např. v ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) až f) zákona č. 100/1988 Sb.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky ze 14. 5. 1992, 2 Cao 77/92.)

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení z 18. 7. 1991 byla zamítnuta žádost navrhovatele o důchod za výsluhu let s odůvodněním, že mu nárok na tento důchod nevznikl, neboť vykazuje dobu zaměstnání hudebníka pouze v období od 17. 9. 1962 do 31. 12. 1990, tj. v rozsahu 28 roků a 113 dnů, takže nesplňuje podmínku odpracování 30 roků této činnosti.

Navrhovatel v opravném prostředku namítal, že mu orgán důchodového zabezpečení nezapočetl dobu přípravy na pracovní uplatnění v období od 1. 9. 1954 do 30. 6. 1959, kdy byl jako student členem orchestru pražské konzervatoře.

Městský soud v Praze opravnému prostředku navrhovatele nevyhověl a přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení potvrdil, když po provedeném dokazování dospěl k závěru, že navrhovatel nesplňuje podmínku 30 let profesionální činnosti člena orchestru, neboť jeho účast ve školním orchestru je pouze součástí povinné výuky a přípravou na budoucí povolání, nikoli však dobou zaměstnání ve smyslu ustanovení § 41 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb.

V odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně navrhovatel namítal, že v uvedeném období se připravoval na pracovní uplatnění jako student kon-

zervatoře a započtení jeho činnosti v orchestru této konzervatoře pro nárok na důchod za výsluhu let mu náleží ve smyslu ustanovení § 8 zákona č. 100/1988 Sb.

Nejvyšší soud České republiky svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a o nákladech odvolacího řízení rozhodl tak, že se jejich náhrada žádnému z účastníků nepřiznává.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb. má občan nárok na důchod za výsluhu let, jestliže byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na tento důchod jako umělec v pracovním poměru uvedeném v odstavci 2 uvedeného ustanovení a skončil toto zaměstnání. V § 40 odst. 2 citovaného zákona je podrobně stanoveno, kdo je umělcem pro účely poskytování důchodu za výsluhu let. Základní podmínkou pro vznik nároku na důchod za výsluhu let umělce je tedy jeho zaměstnání po dobu potřebnou pro nárok na tento důchod v pracovním poměru. Pojem pracovního poměru je vymezen v ustanovení § 27 a násl. zák. práce. Podle ustanovení § 27 odst. 1 zák. práce pracovník v pracovním poměru se podílí svou prací za mzdu podle pokynů organizace na plnění jejích úkolů. Podle ustanovení § 27 odst. 2 zák. práce pracovní poměr se zakládá smlouvou mezi organizací a pracovníkem.

Z provedeného dokazování soudem prvního stupně vyplývá, že u navrhovatele o takovýto případ nešlo. Nebylo zjištěno a navrhovatel ani netvrdí, že jeho činnost v orchestru pražské konzervatoře v období od 1. 9. 1954 do 30. 6. 1959 byla vykonávána na základě smlouvy mezi ním a organizací za mzdu v pracovním poměru. Jeho účast v tomto orchestru byla součástí povinné přípravy na budoucí povolání; byla tedy součástí výuky na konzervatoři a neměla znaky pracovního poměru. Navrhovateli proto nevznikl nárok na důchod za výsluhu let ve smyslu ustanovení § 40 a násl. zákona č. 100/1988 Sb., neboť vzhledem k prokázané době zaměstnání jen v délce 28 roků a 113 dnů nesplňuje podmínku doby 30 roků zaměstnání potřebnou pro nárok na tento důchod podle ustanovení § 41 odst. 1 písm. f) téhož zákona.

Na tomto závěru nemůže ničeho měnit ani odkaz navrhovatele na ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., podle něhož se zaměstnáním rozumí též studium po skončení povinné školní docházky. Navrhovatel totiž přehlíží, že pro vznik nároku na důchod za výsluhu let umělce podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb. je rozhodná jen doba zaměstnání vykonávaná v pracovním poměru v některém z uměleckých oborů uvedených taxativně v ustanovení § 40 odst. 2 uvedeného zákona, a to v délce stanovené v § 41 tohoto zákona. Splnění podmínky potřebné doby takového druhu zaměstnání nelze proto nahradit některým z jiných druhů zaměstnání uvedených v ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) až f) zákona č. 100/1988 Sb.

Vzhledem k uvedenému tedy soud prvního stupně nepochybil, když přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení potvrdil. Věcně správný rozsudek soudu prvního stupně byl proto podle ustanovení § 219 o.s.ř. odvolacím soudem potvrzen.

Výrok o nákladech odvolacího řízení je odůvodněn ustanoveními § 224 odst. 1, § 250k odst. 1 a § 250i.

Č. 15

Zhodnocení doby studia studentů vysokých škol pro účely důchodového zabezpečení ve smyslu ustanovení § 24 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb. není vázáno jen na denní formu studia, ale vztahuje se i na studium při zaměstnání.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 18. 11. 1992, 2 Cao 251/92.)

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení z 15. 11. 1991 byla zamítnuta žádost navrhovatele o úpravu starobního důchodu podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, s odůvodněním, že úpravu důchodu podle uvedeného zákona nelze provést, protože šlo o studium při zaměstnání (jež zahájil v roce 1968).

V opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí navrhovatel namítal,

že byl přijat ke studiu po rehabilitaci v roce 1968. Bylo mu povoleno externí studium, které nemohl dokončit po zásahu kádrových pracovníků podniku, odkud musel v době tzv. normalizace odejít.

Krajský soud v Hradci Králové opravnému prostředku vyhověl a přezkoumávané rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí. Vycházel především z výpovědi účastníka řízení, písemného vyjádření orgánu sociálního zabezpečení a z obsahu dávkového spisu. Z výpovědi navrhovatele zjistil, že byl přijat v roce 1968 k externímu studiu na vysoké škole zemědělské. Z písemného osvědčení k rehabilitaci bývalého studenta Vysoké školy zemědělské v P. z 11. 6. 1991, vydaného pro potřebu uplatnění nároků vyplývajících ze zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, soud zjistil, že navrhovatel byl ze studia, zahájeného dne 1. 10. 1968 s předepsanou délkou 5 roků (skončilo by do 30. 9. 1973), protiprávně vyloučen v roce 1972 v 8. semestru studia a vysokou školou byl dne 10. 4. 1991 plně rehabilitován. Na základě výsledků provedeného dokazování dospěl soud prvního stupně k závěru, že zákon o mimosoudních rehabilitacích v ustanovení § 24 odst. 5 nerozlišuje mezi studiem denním a studiem při zaměstnání. Vyslovil právní názor, že navrhovateli náleží zhodnocení doby studia podle citovaného ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. a uložil České správě sociálního zabezpečení o jeho žádosti znovu rozhodnout, přičemž navrhovateli bude doba studia ve vyloženém smyslu zhodnocena.

V odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně orgán sociálního zabezpečení namítl, že zákon č. 87/1991 Sb. je speciální právní normou, zakládající taxativně vymezené odchylky výpočtu starobního důchodu od obecné právní úpravy; jinak platí i nadále dosavadní úprava beze změny. Podle právních předpisů, na jejichž základě byl navrhovateli přiznán starobní důchod (zákon č. 121/1975 Sb. a jeho prováděcí předpisy), nelze dobu studia při zaměstnání hodnotit jako dobu zaměstnání. Zákon č. 87/1991 Sb. výslovně nestanoví, že řádné denní studium a studium při zaměstnání je pro účely tohoto zákona postaveno na roveň. Z toho bylo dovozeno, že studium při zaměstnání (podle zákona č. 121/1975 Sb.) nadále jako zaměstnání hodnotit nelze.

Nejvyšší soud České republiky svým rozsudkem potvrdil roz-

sudek soudu prvního stupně a o nákladech řízení rozhodl, že se účastníkům řízení nepřiznávají.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 24 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, se za účelem zmírnění křivd způsobených vyloučením ze studia studentů vysokých škol hodnotí doba jejich vysokoškolského studia pro účely důchodového zabezpečení tak, že se rok studia včetně let předepsaných pro ukončení tohoto studia, které nebylo možné z důvodů vyloučení absolvovat, započítává jako dva roky zaměstnání.

Zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, nepodmiňuje zhodnocení doby studia studentů vysokých škol, vyloučených v rozhodné době ze studia, způsobem uvedeným v ustanovení § 25 odst. 5 téhož zákona, tedy tím, že jde pouze o případy vyloučení z denního studia. Tento zákon v ustanovení § 24 odst. 5 ani v jiném ustanovení nerozlišuje mezi jednotlivými formami vysokoškolského studia, z něhož byl student vyloučen. Z toho nutno dovodit, že jde o speciální úpravu zhodnocení doby studia studentů vysokých škol, vyloučených v rozhodném období ze studia, ve vztahu k obecným předpisům sociálního zabezpečení (v daném případě k zákonu o sociálním zabezpečení a prováděcím předpisům), ukládajícím započtení doby studia za podmínek a způsobem v nich uvedených; ustanovení § 24 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb. není vázáno pouze na denní formu studia a vztahuje se tedy i na tzv. externí studium (studium při zaměstnání).

Podle ustanovení § 26 zákona č. 87/1991 Sb. se důchody přiznané předem účinnosti tohoto zákona upraví podle ustanovení § 24 zákona č. 87/1991 Sb. na žádost; důchod se přitom přepočte podle těch předpisů, podle kterých byl přiznán. Podle ustanovení § 5 nařízení vlády ČSFR č. 174/1991 Sb. pokud se pro výpočet důchodu nebo úpravu jeho výše podle § 24 zákona č. 87/1991 Sb. hodnotí některé doby jako doby zaměstnání, postupuje se při tomto hodnocení podle ustanovení § 10 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení.

Protože navrhovatel byl přiznán starobní důchod podle dříve platného zákona č. 121/1975 Sb., je nutno důchod přepočíst podle těchto předpisů. Při přepočtu je nutno vzít kromě již citovaného § 5 vyhlášky č. 174/1991 Sb. zřetel též na ustanovení tohoto zákona o výši plného starobního důchodu (§ 18 citovaného zákona), a to o nejvyšší a nejnižší výměře starobního důchodu (§ 23 téhož zákona), neboť tato ustanovení nebyla ustanovením § 24 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, dotčena.

Soud prvního stupně proto nepochybil, když přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil podle ustanovení § 219 o.s.ř. Při novém projednání nároku je orgán sociálního zabezpečení vázán právním názorem soudu, vyjádřeným v tomto rozsudku (§ 250r o.s.ř.).

Č. 16

Při posuzování toho, zda jsou u žadatele splněny podmínky pro mimořádné poskytování starobního důchodu podle ustanovení § 2 a § 3 nařízení vlády ČSFR č. 557/1990 Sb., nemůže soud při přezkoumávání rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení započítávat do chybějící doby 10 roků zaměstnání žadatele o důchod v uranovém hornictví dobu jeho zaměstnání v uhelném hornictví.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 12. 4. 1992, 2 Cao 33/92.)

Rozhodnutím z 15. 8. 1991 Česká správa sociálního zabezpečení zamítla žádost navrhovatele o mimořádné poskytnutí starobního důchodu podle nařízení vlády ČSFR č. 557/1990 Sb. s odůvodněním, že nesplnil podmínky stanovené v uvedeném nařízení pro vznik uplatněného nároku.

V opravném prostředku navrhovatel namítal, že splňuje podmínky pro nárok na mimořádné poskytování starobního důchodu.

K r a j s k ý s o u d v P l z n i opravnému prostředku navrhovatele nevyho-

věl a přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení potvrdil. Při svém rozhodování vycházel ze zjištění, že navrhovatel, který byl zaměstnán v uranovém hornictví 3 643 dnů a odpracoval v těchto dolech 2 031 směn a v uhelných dolech 120 směn, nesplňuje podmínky pro vznik nároku na mimořádné poskytování starobního důchodu, stanovené nařízením vlády ČSFR č. 557/1990 Sb., protože nebyl zaměstnán potřebnou dobu ve vybraných zaměstnáních v uranovém ani uhelném hornictví a ani v uranovém hornictví nepřekročil nejvyšší přípustnou expozici.

V odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně navrhovatel namítá, že podle jeho názoru soud při zjišťování toho, zda odpracoval potřebnou dobu 10 roků zaměstnání v uranovém průmyslu měl přihlídnout k tomu, že odpracoval 120 směn v uhelném hornictví a předmětem tohoto řízení mělo být i zamítavé rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o jeho žádosti o tzv. stavovský invalidní důchod.

Nejvyšší soud České republiky svým usnesením potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně a náhradu nákladů řízení účastníkům nepřiznal.

Z odůvodnění:

Podmínky pro vznik nároku na mimořádné poskytování starobního důchodu jsou stanoveny v § 2 a § 3 nařízení vlády ČSFR č. 557/1990 Sb.

V průběhu tohoto přezkumného řízení bylo soudem prvního stupně z dávkového spisu České správy sociálního zabezpečení i z dokladů předložených navrhovatelem zjištěno, že navrhovatel nesplňuje podmínku nejméně 15 roků zaměstnání ve vybraných zaměstnáních v hornictví (§ 2 odst. 1 písm. a/ uvedeného nařízení vlády), ani podmínku 10 roků zaměstnání ve vybraných zaměstnáních v hornictví v uranových dolech (§ 2 odst. 2 písm. c/ uvedeného nařízení federální vlády). Toto zjištění nezpochybňoval žádný z účastníků řízení. Mimo to z potvrzení koncernového uranového podniku, předloženého navrhovatelem, pak vyplývá, že navrhovatel při práci v uranových dolech nepřekročil nejvyšší přípustnou expozici (§ 2 odst. 2 písm. b/ uvedeného nařízení vlády). Na základě těchto zjištění se proto i odvolací soud ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že navrhovatel nesplnil stanovené pod-

mínky pro vznik nároku na mimořádné poskytování starobního důchodu podle ustanovení § 2 odst. 1 ani odst. 2 uvedeného nařízení federální vlády.

V přezkumném řízení jsou soudy oprávněny pouze přezkoumávat zákonné nároky občanů na dávky sociálního zabezpečení, a to v tom rozsahu, v jakém bylo o nich rozhodnuto rozhodnutím orgánu sociálního zabezpečení, které je v tomto řízení přezkoumáváno na základě podaného oprávněného prostředku. Soudy proto nejsou oprávněny při posuzování toho, zda navrhovatel splňuje podmínku 10 let zaměstnání v uranovém hornictví, do chybějící doby započítávat dobu zaměstnání navrhovatele v uhelném hornictví, protože právní předpis takovýto postup neumožňuje. V tomto řízení se soudy rovněž nemohly zabývat posouzením otázky, zda navrhovatel je invalidní podle ustanovení § 29 odst. 2 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb., protože o nároku navrhovatele na tzv. stavovský invalidní důchod Česká správa sociálního zabezpečení v přezkoumávaném rozhodnutí nerozhodla.

Nepochybil tedy soud prvního stupně, když přezkoumávané rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení potvrdil. Odvolací soud proto napadené usnesení soudu prvního stupně jako věcně správné podle ustanovení § 219 o.s.ř. potvrdil.

Č. 17

Nevznikl-li nárok na důchod z individuálního důchodového připojištění podle vyhlášky č. 117/1955 Ú. l., poskytovaného podle ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. a podle ustanovení vyhlášky č. 222/1991 Sb., ale šlo např. o důchod z penzijního nadlepení podle vládního nařízení č. 18/1954 Sb. (jež bylo zrušeno ustanovením § 173 bod 8. zákona č. 121/1975 Sb.), nedopadá tu ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. a ustanovení vyhlášky č. 222/1991 Sb.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 29. 5. 1992, 1 Cao 58/92)

Navrhovatel je poživatelé starobního důchodu. Rozhodnutím České

správy sociálního zabezpečení ze dne 1. 10. 1991 byla zamítnuta žádost navrhovatele o přiznání nároku z penzijního nadlepení podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

V oprávněném prostředku proti uvedenému rozhodnutí navrhovatel namítal, že penzijní nadlepení, na které si platil od roku 1937 do roku 1952, bylo v roce 1954 změněno na důchodové připojištění, a proto trval na přiznání nároku podle výměru Státního úřadu důchodového zabezpečení v Praze ze dne 8. 8. 1954, který nebyl nikdy zrušen.

Mě s t s k ý s o u d v Praze oprávněnému prostředku navrhovatele nevyhověl a přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení potvrdil. Ve svém rozhodnutí vycházel především z výpovědi navrhovatele jako účastníka řízení a z písemného vyjádření uvedeného orgánu ze dne 26. 11. 1991, obsahujícího údaje z dávkového spisu navrhovatele. Ve shodě s přezkoumávaným rozhodnutím dospěl k závěru, že podle ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, a vyhlášky č. 222/1991 Sb., kterou se upravuje způsob náhrad osobám, kterým byly zkráceny nároky z individuálního důchodového připojištění podle vyhlášky č. 117/1955 Úředního listu, lze náhradu za zkrácené nároky poskytnout pouze osobám, které pobírají důchod z individuálního připojištění. Z dávkového spisu, vedeného u České správy sociálního zabezpečení, a z výpovědi navrhovatele však bylo zjištěno, že v případě navrhovatele nejde o důchod z individuálního důchodového připojištění, ale o nárok z penzijního nadlepení, který navrhovateli, jak vyplývá z výměru bývalého Státního úřadu důchodového zabezpečení v Praze ze dne 8. 8. 1954, zaručoval Penzijní ústav n.p. Š. z. Praha. Na toto penzijní nadlepení se zákon č. 87/1991 Sb. nevztahuje a ani žádný jiný právní předpis upravující nárok navrhovatele na zaplacení částek vyplývajících z penzijního nadlepení v současné době neexistuje. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení je proto v souladu s platnou právní úpravou a muselo být soudem potvrzeno.

V odvolání proti usnesení soudu prvního stupně navrhovatel opakoval své již uvedené námitky. K ustanovením § 173 bod 8 zákona č. 121/1975 Sb., kterým bylo zrušeno vládní nařízení č. 18/1954 Sb., uváděl, že toto zákonné ustanovení nemůže být považováno za platný právní předpis,

a dovolával se Ústavy ČSFR. Dále uváděl, že penzijní nadlepení bylo v roce 1954 zrušeno a změněno na důchodové připojištění, což je patrné i z výměru bývalého Státního úřadu důchodového zabezpečení v Praze ze dne 8. 8. 1954. Požadoval, aby byla uznána a potvrzena platnost tohoto výměru a aby České správě sociálního zabezpečení bylo uloženo neprodleně mu vyplácet částku 209 Kčs měsíčně.

Nejvyšší soud České republiky svým usnesením potvrdil usnesení soudu prvního stupně a o náhradě nákladů odvolacího řízení rozhodl tak, že na ně žádný z účastníků řízení nemá právo.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 1 a § 2 vyhlášky předsedy bývalé Státní komise důchodového zabezpečení ze dne 7. 7. 1954 č. 156/1954 Úředního listu mohli být připojištěni podle podmínek této vyhlášky účastníci dosavadního penzijního nadlepení, kteří v den podání přihlášky nepoživali starobní (invalidní) důchod z národního pojištění. Připojištění podle těchto podmínek prováděl bývalý Státní úřad důchodového zabezpečení na podkladě přihlášky. Přihlášku k připojištění bylo nutno podat nejpozději do 30. 9. 1954 u bývalého Státního úřadu důchodového zabezpečení nebo u zařízení dosavadního penzijního nadlepení. O přijetí přihlášky byl účastník dosavadního penzijního nadlepení vyrozuměn. Za přihlášené k připojištění se považovali i ti účastníci dosavadního penzijního nadlepení, kteří zaplatili do 30. 9. 1954 pojistné alespoň za jeden měsíc. Příspěvky placené na pokračování v členství v době od 1. ledna 1953 do 30. června 1954 se považovaly za pojistné a zhodnotily se podle příslušné sazby pojistného. Připojištění začínalo prvním dnem měsíce, ve kterém bylo zaplacené první pojistné, nejdříve však dnem 1. července 1954. Podle ustanovení § 3 této vyhlášky musila být sdělení a prohlášení ve věcech pojištění učiněna písemně; jinak jsou právně neúčinná. Důchodové připojištění pak upravovala vyhláška předsedy bývalé Státní komise důchodového zabezpečení o důchodovém připojištění č. 114/1953 Úředního listu.

Skutečnost, že u navrhovatele šlo původně o nárok z penzijního nadlepení, potvrzuje citovaný výměr bývalého Státního úřadu důchodového za-

bezpečení v Praze ze dne 8. 8. 1954. Protože navrhovatel neprokázal (a ani netvrdil), že po 1. 4. 1953, kdy nabyla účinnosti vyhláška č. 114/1953 Ú. l., uzavřel podle této vyhlášky individuální připojištění a v něm pokračoval, nelze považovat jeho nárok z penzijního nadlepení za připojištění ve smyslu shora citované vyhlášky, ale jde o penzijní nadlepení podle vládního nařízení č. 18/1954, které bylo ustanovením § 173 bod 8 zákona č. 121/1975 Sb. ke dni 31. 12. 1975 zrušeno. Protože navrhovateli nevznikl nárok na důchod z individuálního důchodového připojištění, nevztahuje se na něho ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991, o mimosoudních rehabilitacích, a ustanovení prováděcí vyhlášky č. 222/1991 Sb.

Věcně správné usnesení prvního stupně bylo proto odvolacím soudem podle ustanovení § 219 o.s.ř. potvrzeno.

Č. 18

Odstupné, poskytované organizací pracovníkům uvolněným ve smyslu ustanovení § 3 zákona č. 195/1991 Sb. při skončení pracovního poměru, je jednorázovým příspěvkem, který nemá povahu mzdy ani náhrady mzdy.

Odstupné nelze zahrnout do hrubého výdělku, z něhož se vypočítává důchod (§ 12 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb. a § 11 vyhlášky č. 149/1988 Sb.); nejde tu o mzdové vyrovnání podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) bod 4 vyhlášky č. 149/1988 Sb.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 28. 9. 1992, 5 Cao 108/92.)

Česká správa sociálního zabezpečení svým rozhodnutím z 9. 4. 1992 přiznala navrhovatelce starobní důchod ode dne 1. 1. 1992, upravený na částku 3 042 Kčs; při výpočtu odpůrce vycházela z průměrného měsíčního výdělku 4 125 Kčs (redukovaného ve smyslu ustanovení § 12 odst. 6 zákona č. 100/1988 Sb.).

Proti tomuto rozhodnutí podala navrhovatelka opravný prostředek, ve kterém namítala, že jí nárok na důchod vznikl již dne 15. 7. 1990 a nikoli dne 15. 7. 1991, dále, že v roce 1990 nepracovala ve vedlejším pracovním

poměru, takže hrubý výdělek za rok 1990 je bez započtení tohoto pracovního poměru. Dále tvrdila, že je v rozhodnutí chybně uveden hrubý výdělek za rok 1991, který má být správně 54 928 Kčs; je v něm zahrnuto dvouměsíční odstupné 6 980 Kčs. Na základě těchto omylů nebyly vybrány nejvýhodnější roky z období 1982 až 1991, z nichž byl důchod vypočten.

Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodnutí zrušil s odůvodněním, že starobní důchod navrhovatelky byl vyměřen nesprávně a že tedy orgán sociálního zabezpečení je povinen v novém rozhodnutí se řídit právním názorem soudu prvního stupně. Ve svém rozhodnutí vycházel soud z výpovědi navrhovatelky, z evidenčních listů důchodového zabezpečení a ze zprávy o výdělku navrhovatelky u Okresního ústavu národního zdraví v S., které si vyžádal.

V odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně se Česká správa sociálního zabezpečení dožadovala potvrzení svého rozhodnutí z 9. 4. 1992 proto, že nesouhlasila s názorem soudu prvního stupně, že odstupné lze zahrnout do hrubého výdělku podle ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb.

Nejvyšší soud České republiky svým usnesením zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Pokud jde o odstupné, poskytované organizací pracovníkům ve smyslu ustanovení § 3 zákona č. 195/1991 Sb., o odstupném poskytovaném při skončení pracovního poměru, náleží uvolněnému pracovníku jako jednorázový příspěvek ve výši dvojnásobku průměrného výdělku, zjištěného u něho podle pracovněprávních předpisů naposledy před skončením pracovního poměru. Nemá tedy tento jednorázový příspěvek charakter mzdy ani náhrady mzdy. Ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a § 11 vyhlášky č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, uvádějí, co se považuje za hrubý výdělek občana pro účely důchodového zabezpečení; dále je taxativně vyjmenováno, které příjmy a za jakých podmínek jsou započitatelné do hrubých výdělků. Sou-

časně je v těchto ustanoveních stanoveno, v kterých případech je hrubým výdělkem pevně stanovená částka a výše této částky. Odstupné podle současné platné právní úpravy tedy nemůže být zahrnuto do hrubého výdělku, z něhož se vypočítává důchod, neboť to shora citovaná ustanovení předepisují o sociálním zabezpečení nepřipouštějí.

Soud prvního stupně proto pochybil, když vyslovil závěr, že odstupné je třeba zahrnout do hrubého výdělku navrhovatelky, z něhož se jí bude vypočítávat důchod, a když odstupné považoval za mzdové vyrovnání podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) bod 4 vyhlášky č. 149/1988 Sb. V ostatních věcech, které byly důvodem zrušení rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení, se odvolací soud ztotožňuje se závěry soudu prvního stupně. Jak vyplývá z protokolů o jednání, s tímto právním názorem se ztotožnil i odvolatel v průběhu jednání, a ostatní důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí, nenapadal ani ve svém odvolání.

Odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně. Ve smyslu ustanovení § 250r o.s.ř. je příslušný orgán sociálního zabezpečení při novém projednání vázán právním názorem soudu. V novém rozhodnutí bude soud prvního stupně respektovat ve smyslu ustanovení § 226 o.s.ř. právní názor odvolacího soudu.

V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud prvního stupně i o nákladech tohoto odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o.s.ř.).

Č. 19

Došlo-li k rozvázání pracovního poměru dohodou v souvislosti s organizačními změnami, měl pracovník nárok na odstupné podle ustanovení § 17a vyhlášky č. 195/1989 Sb. ve znění vyhlášky č. 312/1990 Sb. a ve znění zákona č. 162/1990 Sb., jestliže se s organizací na poskytnutí této formy hmotného zabezpečení dohodl.

Výši odstupného stanovila organizace podle ustanovení § 17a odst. 2 a 3 uvedené vyhlášky, která mají kogentní povahu; dohoda účastníků, kterou by výše odstupného byla stanovena odchylně, je ve smyslu ustanovení § 242 odst. 1 písm. a) a § 242 odst. 2 zák. práce neplatná.

Po zrušení ustanovení § 11 odst. 1 citované vyhlášky (srov. čl. III bod 10

zákona č. 3/1991 Sb.) postačuje k tomu, aby doba rozhodná pro přiznání výše odstupného začala běžet, jakékoli seznámení pracovníka s tím, že bude v souvislosti s organizačními změnami uvolněn.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 21. 12. 1992, 6 Cz 14/92)

Žalobkyně se domáhaly, aby žalovanému podniku bylo uloženo zaplatit jim na odstupném při skončení pracovního poměru žalobkyni B. K. 10 092 Kčs a žalobkyni H. J. 6 016 Kčs. Žalobu odůvodnily tím, že poté, co obdržely dopisem z 19. 2. 1991 výpověď pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) zák. práce, podle které měl jejich pracovní poměr skončit dnem 31. 5. 1991, uzavřely se žalovaným podnikem 27. 2. 1991 dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 28. 2. 1991 a o poskytnutí odstupného ve výši trojnásobku průměrného měsíčního výdělku. Protože podle ustanovení § 17a odst. 2 vyhlášky č. 195/1989 Sb. (ve znění vyhlášky č. 312/1990 Sb.) mají nárok na poskytnutí odstupného ve výši pětinásobku průměrného výdělku a protože účastníci nemohou stanovit dohodou odstupné v jiné výši, požadují doplacení zbývajících částí odstupného.

Žalovaný podnik namítal, že na poskytnutí odstupného při skončení pracovního poměru není právní nárok, že názor, podle kterého účastníci nemohou platně sjednat dohodu o výši odstupného, nemá oporu v právním předpisu a že po zrušení ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky „se stalo počítání lhůt uvedené v ustanovení § 17a odst. 2 a 3 vyhlášky č. 195/1989 Sb. právně bezvýznamným“.

O k r e s n í s o u d v Pardubicích rozsudkem ze 6. 8. 1991 žalobě vyhověl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalovaný je povinen zaplatit státu na účet okresního soudu v Pardubicích soudní poplatek ve výši 648 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku. Vycházel ze zjištění, že žalobkyně poté, co byly seznámeny „s důvody uvolnění z pracovního poměru na schůzi konané dne 14. 2. 1991, případně výpovědí z pracovního poměru ze dne 19. 2. 1991“, uzavřely se žalovaným dohodou o rozvázání pracovního poměru ke dni 28. 2. 1991 a že jim bylo poskytnuto odstupné ve výši trojnásobku průměrného měsíčního výdělku. Protože

pracovní poměr žalobkyně skončil v době do jednoho měsíce od seznámení s důvody uvolnění, soud prvního stupně dovodil, že jim přísluší podle ustanovení § 17a odst. 2 vyhlášky č. 195/1989 Sb. odstupné ve výši pětinásobku průměrného měsíčního hrubého výdělku; pokud žalobkyně při uzavírání dohod o rozvázání pracovního poměru souhlasily s poskytnutím odstupného ve výši trojnásobku průměrného výdělku, učinily to proto, že žalovaný neposkytl „v tomto směru svým pracovníkům úplné informace“.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové připustil změnu žaloby, kterou se žalobkyně domáhaly přiznání úroků z prodlení ve výši 3 % z požadovaných částek za dobu od 25. 10. 1991 do zaplacení, a k odvolání žalovaného rozsudkem z 24. 10. 1991 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl; zrušil jej ve výroku, kterým byla žalovanému uložena povinnost zaplatit soudní poplatek; současně žalobkyni B. K. uložil nahradit žalovanému náklady řízení před soudem prvního stupně ve výši 960 Kčs a náklady odvolacího řízení ve výši 1 004 Kčs a druhé žalobkyni uložil nahradit žalovanému náklady řízení před soudem prvního stupně ve výši 960 Kčs a náklady odvolacího řízení ve výši 884 Kčs, vše do 3 dnů na účet advokáta. Při rozhodování o věci samé vycházel z právního názoru, podle kterého po zrušení ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 195/1989 Sb. „pozbyla časová posloupnost v souvislosti s výší odstupného“ podle ustanovení § 17a odst. 2 a 3 této vyhlášky závaznost a výší odstupného si mohli uvolňovaný pracovník a organizace dohodnout podle ustanovení § 17a odst. 1 citované vyhlášky „nezávisle na kogentních ustanoveních odst. 2 a 3“. Protože se žalobkyně se žalovaným dohodla na výši odstupného a protože tato dohoda není podle ustanovení § 242 odst. 1 zák. práce neplatným právním úkonem, žalobkyním požadovaný doplatek odstupného nenáleží.

Generální prokurátor České republiky ve stížnosti pro porušení zákona namítal, že rozsudkem odvolacího soudu, vycházejícím z právního názoru, podle kterého mohlo být odstupné při skončení pracovního poměru po zrušení ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 195/1989 Sb. stanoveno dohodou uvolňovaného pracovníka s organizací v jiné výši než vyplývala z ustanovení § 17a odst. 2 a 3 této vyhlášky, byl porušen zákon; správnost a úplnost skutkových zjištění soudů obou stupňů nenapadal.

Nejvyšší soud České republiky, jenž stížnost pro porušení zákona projednal ve smyslu ustanovení § 236 až § 243 občanského soudního řádu ve znění platném do 31. 12. 1991 (srov. čl. III bod 1 písm. c/ zákona č. 519/1991 Sb.), po přezkoumání napadeného rozsudku, při němž byl rozsahem a důvody stížnosti pro porušení zákona vázán, dospěl ve svém rozsudku k závěru, že tímto rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon, zrušil jej a věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Projednávanou věc bylo třeba posuzovat podle vyhlášky č. 195/1989 Sb., o zabezpečení pracovníků při organizačních změnách a občanů před nástupem do zaměstnání, ve znění vyhlášky č. 312/1990 Sb. (srov. § 6 odst. 1 zákona č. 195/1991 Sb.).

Podle ustanovení § 17a odst. 1 vyhlášky č. 195/1989 Sb. pracovníku, který byl v souvislosti s organizačními změnami uvolňován na základě dohody o rozvázání pracovního poměru, poskytla uvolňující organizace hmotné zabezpečení formou odstupného, jestliže se na tom s uvolňovaným pracovníkem dohodla; poskytnutí odstupného a jeho výši uvedla organizace v dohodě o rozvázání pracovního poměru. Podle ustanovení § 17a odst. 2 vyhlášky č. 195/1989 Sb. uvolňovanému pracovníku, jehož pracovní poměr skončil na základě dohody o rozvázání pracovního poměru, nejpozději v době do jednoho měsíce poté, co byl seznámen s důvody uvolnění (§ 11 téže vyhlášky), příslušelo odstupné v základní výši, která činila pětinásobek průměrného měsíčního hrubého výdělku, zjištěného naposledy v uvolňující organizaci podle pracovníprávních předpisů o zjišťování a používání průměrného výdělku. Podle ustanovení § 17a odst. 3, věty první, vyhlášky č. 195/1989 Sb., neskončil-li pracovní poměr na základě dohody o rozvázání pracovního poměru v době do jednoho měsíce podle odstavce 2 téhož ustanovení, snižovala se za každý i započatý měsíc, v němž došlo ke skončení pracovního poměru po této době, základní výše odstupného o jednu pětinu.

Z citovaného ustanovení vyplývalo, že v případě, rozvázal-li pracovník v souvislosti s organizačními změnami pracovní poměr dohodou, má nárok na odstupné, jestliže se s organizací na poskytnutí této formy hmotného zabezpečení dohodl. Ustanovení § 17a odst. 2 a 3 vyhlášky č. 195/1989 Sb. uvádělo, jaké odstupné pracovníku příslušelo, kogentním způsobem (srov. dikci ustanovení § 17a odst. 2 této vyhlášky „Uvolňovanému pracovníku...přísluší odstupné...“); poskytnutí odstupného současně vylučovalo pobírání dalších forem hmotného zabezpečení pracovníků, mzdového vyrovnání (srov. § 17a odst. 5 citované vyhlášky) a příspěvku před nástupem do zaměstnání (srov. § 26 odst. 4 téže vyhlášky).

Výše odstupného závisela podle ustanovení § 17a odst. 2 a 3 vyhlášky č. 195/1989 Sb. na tom, v jaké době (za kolik i započatých měsíců) od okamžiku, kdy byl uvolňovaný pracovník seznámen s důvody uvolnění, skončil na základě dohody o rozvázání pracovního poměru jeho pracovní poměr u organizace; z okolnosti, že ustanovení § 17a odst. 2 citované vyhlášky odkazovalo při seznámení pracovníka s důvody uvolnění na ustanovení § 11 této vyhlášky, plyne, že doba rozhodná pro určení výše odstupného začala běžet od splnění seznamovací povinnosti organizace způsobem uvedeným v ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 195/1989 Sb.

Ustanovení § 11 odst. 1 citované vyhlášky však bylo s účinností od 1. 2. 1991 zrušeno (srov. čl. III bod 10 zákona č. 3/1991 Sb.). Ve vztahu k určení výše odstupného tato skutečnost znamená, že přestal platit postup, jakým měl být uvolňovaný pracovník seznámen s důvody uvolnění, a že k tomu, aby doba rozhodná pro určení odstupného začala běžet, postačovalo jakékoli seznámení pracovníka s tím, že bude v souvislosti s organizačními změnami uvolněn (např. písemným nebo ústním oznámením organizace, podáním výpovědi z pracovního poměru apod.). Názor, který ze zrušení tohoto ustanovení dovozoval, že způsob určení výše odstupného uvedený v ustanovení § 17a odst. 2 a 3 vyhlášky tím „pozbyl závaznosti“ a že ustanovení výše odstupného bylo nadále věcí dohody organizace s uvolňovaným pracovníkem, nepřihlížel k tomu, že seznámení pracovníka s důvody uvolnění není předpokladem vzniku nároku na odstupné a že ustanovení § 17a odst. 2 vyhlášky č. 195/1989 Sb. samo o sobě blíže nespecifikovalo způsob seznámení pracovníka s důvody uvolnění.

Z uvedeného vyplývá, že ani po zrušení ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 195/1989 Sb. výše odstupného nebyla způsobilým předmětem dohody účastníků. Výši odstupného stanovila organizace; skutečnost, zda, popřípadě do jaké míry s ní byl pracovník srozuměn, neměla pro poskytnutí odstupného právní význam a případné dohody o výši odstupného jsou podle ustanovení § 242 odst. 1 písm. a) zák. práce neplatné; nestanovila-li organizace odstupné v souladu s právními předpisy, může se pracovník domáhat přiznání odstupného ve správné výši. Opačný závěr nelze dovozovat ani z toho, že organizace byla povinná v dohodě o rozvázání pracovního poměru uvést výši poskytnutého odstupného. Ustanovení § 17a odst. 1, část věty za středníkem, vyhlášky č. 195/1989 Sb. totiž ukládá organizaci uvést výši odstupného, které pracovníku v souladu s právními předpisy poskytla, a uvedený údaj měl jen evidenční povahu; v žádném případě není možné z této povinnosti dovozovat, že by otázka výše odstupného mohla být dohodou účastníků modifikována. Stížnost pro porušení zákona tedy soudem důvodně vytýkala, že při rozhodování vycházel z nesprávného právního názoru.

Protože rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon v ustanoveních § 17a odst. 1 a 2 vyhlášky č. 195/1989 Sb. (ve znění vyhlášky č. 312/1990 Sb.), bylo důvodně stížnosti pro porušení zákona vyhověno, rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Č. 20

Při určení toho, v jaké skupině hornických činností přísluší pracovníkovi věrnostní přídavek horníků podle zákona č. 62/1983 Sb., nelze vycházet jen z toho, jak byl druh jím vykonávané práce označen např. v pracovní smlouvě. Zařazení do skupin hornických činností se provádí podle práce, kterou pracovník v příslušném období skutečně vykonával; rozhodujícím hlediskem je především charakteristika okruhu pracovníků vykonávajících hornickou činnost, uvedená v příloze nařízení vlády ČSFR č. 67/1983 Sb.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 29. 10. 1992, 6 Cz 19/92)

Žalobce se domáhal vůči žalovanému důlnímu podniku zaplacení doplatku věrnostního přídavku horníků za hornický rok 1986–87 a 1987–88 ve výši 2 000 Kčs. Žalobu zdůvodnil tím, že po vydání zákona č. 62/1983 Sb. byl pro poskytování věrnostního přídavku zařazen s ohledem na vykonávanou hornickou činnost do I. skupiny a že po zavedení nové mzdové soustavy v organizaci byl změněn název jím vykonávané funkce a věrnostní přídavek horníků mu byl vyplácen ve výši stanovené pro II. skupinu hornických činností. Protože ve skutečnosti se jeho pracovní činnost vůbec nezměnila a protože pro určení výše věrnostního přídavku je rozhodující vykonávaná hornická činnost, požaduje vyplacení přídavku ve výši stanovené pro I. skupinu.

Okresní soud v Příbrami rozsudkem z 27. 2. 1989 žalobě vyhověl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalovaný podnik je povinen zaplatit státu do pokladny okresního soudu v Příbrami soudní poplatek ve výši 100 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku. Při rozhodování o věci samé vycházel ze zjištění, že žalobce dříve pracoval ve funkci vrchního mistra, která měla podle jednotné klasifikace zaměstnání číselný znak 624 a která patřila do I. skupiny hornických činností. I když došlo ke změně názvu žalobcem zastávané funkce, měl soud z výpovědi žalobce, z náplně jeho práce a z výpovědi svědka K. N. za prokázané, že náplň práce žalobce zůstala stejná a že žalobce pracoval jako technický pracovník při řízení výroby. Soud dospěl k závěru, že žalobci proto přísluší věrnostní přídavek horníků ve výši stanovené pro I. skupinu hornických činností.

K odvolání žalovaného krajský soud v Praze rozsudkem z 31. 10. 1989 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalovanému se neukládá povinnost zaplatit soudní poplatek. Po provedení dalších důkazů odvolací soud dovodil, že žalobce od roku 1974 pracuje u žalovaného na důlním závodě III., přičemž stále vykonává stejnou činnost. Při nástupu do práce byl zařazen na funkci hlavního energetika I,

v roce 1980 byla funkce označena jako vedoucí energetik – vrchní mistr (důvodem této změny bylo zdůraznění povinnosti řídit mistry, která ovšem vyplývala i z popisu funkce vedoucího energetika), v roce 1984 byla funkce označena jako vrchní mistr III. energetické údržby a v roce 1986 byla funkce přejmenována na zástupce vedoucího provozu pro energetické hospodářství. Protože zařazení pracovníků do skupin pro výplatu věrnostního přídatku horníků je založeno na názvech a číselném znaku jednotné klasifikace zaměstnání a protože žalobce od roku 1974 vykonává podle popisu činnosti funkci energetika s působností na důl – závod, svědčí název funkce a vykonávaná funkce pro zařazení do II. skupiny hornických činností. K obsahu výpovědi žalobce a svědka K. N. odvolací soud uvedl, že jde o „subjektivní názor, na němž – je-li v rozporu se zákonem – nelze stavět rozhodnutí v této věci“.

Generální prokurátor České republiky ve stížnosti pro porušení zákona namítal, že rozsudkem odvolacího soudu, vycházejícím ze závěru, že žalobce vykonával funkci energetika s působností důl – závod a že název funkce a vykonávaná funkce odůvodňují jeho zařazení do II. skupiny hornických činností pro výplatu věrnostního přídatku horníků, byl porušen zákon.

Stížnost pro porušení zákona, podaná na podnět došlý orgánům prokuratury před dnem 1. 1. 1992, byla projednána podle ustanovení § 236 až § 243 o.s.ř. ve znění platném do 31. 12. 1991 (srov. čl. III bod 1 písm. c/ zákona č. 519/1991 Sb.). Nejvyšší soud České republiky rozhodl o této stížnosti pro porušení zákona tak, že rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon, tento rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 62/1983 Sb., o věrnostním přídatku horníků, se věrnostní přírůstek poskytuje pracovníkům, kteří vykonávají hornickou činnost v hornickém provozu.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 uvedeného zákona se věrnostní přírůstek poskytuje v ročních částkách odstupňovaných podle počtu ukončených

roků výkonu hornické činnosti v hornickém provozu včetně čekací doby. Podle ustanovení § 7 odst. 2 téhož zákona pro určení výše věrnostního přídatku se zařazují hornické činnosti do skupin podle obtížnosti a rizikovosti vykonávané práce. Skupiny hornických činností jsou vymezeny v příloze k nařízení vlády č. 67/1983 Sb., kterým se provádí zákon o věrnostním přídatku horníků.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že pro posouzení toho, v jaké skupině hornických činností náleží pracovníku věrnostní přírůstek horníků, je rozhodující práce, kterou v příslušném období (hornickém roku) vykonával, a její zařazení do skupiny hornických činností. Přitom nelze vycházet jen z toho, jak byl druh práce označen (např. v pracovní smlouvě, v zařazení podle mzdových předpisů apod.). Neodpovídá-li povaha skutečně vykonávané práce provedenému označení druhu práce, z ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 62/1983 Sb. je třeba dovodit (srov. slova „...se zařazují hornické činnosti do skupin podle obtížnosti a rizikovosti vykonávané práce“), že zařazení do příslušné skupiny hornických činností se provádí podle skutečně vykonávané práce. Pro zařazení je pak rozhodující především charakteristika okruhu pracovníků uvedená u jednotlivých bodů (v příloze nařízení vlády č. 67/1983 Sb. vytištěná tučným písmem), neboť vyjadřuje obtížnost a rizikovost výkonu práce, a výčet povolání i číselných znaků podle jednotné klasifikace zaměstnání má jen orientační a doplňující povahu.

V posuzovaném případě žalobce tvrdil, že konal práci, která spadá pod bod 1.2 a má v jednotné klasifikaci zaměstnání číselný znak 624 – báňský technik řízení výroby, a poukazoval na to, že byl žalovaným podnikem po vydání zákona č. 62/1983 Sb. takto zařazen. Žalovaný namítal, že zařazení funkce zastávané žalobcem pod číselný znak 624 jednotné klasifikace zaměstnání bylo provedeno chybně, neboť žalobce nebyl technikem řízení výroby, ale ostatním báňským technikem, jenž má v jednotné klasifikaci zaměstnání číselný znak 629 a patří pod bod 2.5 (z popisu jeho pracovní funkce vyplývá, že byl vedoucím energetikem a nikoli vrchním mistrem).

Pro zařazení do skupiny hornických činností je (jak bylo uvedeno výše) rozhodující, jakou práci žalobce v rozhodných obdobích skutečně konal a do jaké skupiny hornických činností patří. Pro zjištění, zda práce konaná

žalobcem spadá do charakteristiky uvedené pod bodem 1.2 (do I. skupiny) nebo pod bodem 2.5 (do II. skupiny), je významné, zda představovala řízení výroby při těžbě uranové rudy dobývané v hlubinných dolech (při zřizování a likvidaci důlních děl nebo při geologickém průzkumu pro těžbu nerostů v podzemí) nebo zda šlo jen o takovou práci při těžbě uranové rudy (při zřizování a likvidaci důlních děl nebo při geologickém průzkumu pro těžbu nerostů v podzemí), v jejíž náplni byla stanovena povinnost pravidelně navštěvovat pracoviště v podzemí.

Odvolací soud dovodil, že žalobce vykonával hornickou činnost zařazenou do II. skupiny, z popisu jeho pracovní funkce. Při hodnocení tohoto důkazu však nevzal náležitě v úvahu výpověď svědka K. N., z níž vyplynulo, že žalobce byl činný při řízení výroby a že převažující náplň jeho práce se ve srovnání s obdobím před 1. 1. 1986 nezměnila (názor odvolacího soudu, že jde o „subjektivní názor, na němž – je-li v rozporu se zákonem – nelze stavět rozhodnutí v této věci“, při hodnocení důkazů podle ustanovení § 132 o.s.ř. nemůže obstát), ani výpověď svědka V. S., podle které byla v době po 1. 1. 1986 posílena účast žalobce v energetickém hospodářství, ovšem počet a okruh jemu podřízených pracovníků zůstal v podstatě stejný.

Z uvedeného je zřejmé, že důkaz popisem pracovní funkce žalobce, i kdyby byl správně zhodnocen, k objasnění rozhodných skutečností nepostačoval. Ke zjištění skutečného stavu věci měl odvolací soud, nepovažovali-li skutková zjištění soudu prvního stupně za správná nebo úplná, důkazy provedené tímto soudem, které se týkaly rozhodných skutečností, zopakovat, popřípadě provést i další důkazy; pokud by tyto další důkazy neoznačili účastníci, měl soud postupovat podle ustanovení § 120 odst. 1, věta druhá, o.s.ř. (k objasnění, jakou práci žalobce skutečně vykonával, mohli být vyslechnuti zejména spolupracovníci a podřízení žalobce). Odvolací soud veden nesprávným právním názorem však nepovažoval zopakování již provedených důkazů ani provedení dalších důkazů za potřebné; jeho závěr, podle kterého žalobce pro výplatu věrnostního přídatku horníků patří do II. skupiny hornických činností, neboť vykonával funkci energetika s působností na důl – závod, nelze proto považovat za podložený.

Protože rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o.s.ř. (ve znění účinném do 31. 12. 1991) ve vztahu k ustanovení § 7 odst. 1 a 2 zákona č. 62/1983 Sb., bylo důvodné stížnosti pro porušení zákona vyhověno, rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Č. 21

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti je jedním důležitým nárokem, jehož předpoklady vzniku jsou ve srovnání s ostatními nároky vznikajícími při odškodňování pracovních úrazů odchylné a mohou se i odchylně naplňovat. Nelze nárok na tuto náhradu rozložit na několik částí, pokud nenastanou nové skutečnosti. Poškozený má však právo dispoziční volnosti uplatnit nejprve část svého nároku, vyplývajícího z odpovědnostního vztahu, a potom jeho zbytek.

Vysloví-li odvolací soud výrok o přípustnosti dovolání proti svému rozhodnutí (§ 238 odst. 2 písm. a/ o.s.ř.), musí také v odůvodnění rozsudku uvést, že tak činí pro zásadní význam rozhodnutí po stránce právní (popřípadě pro zásadní význam řešení důležitých konkrétních právních otázek) a v čem tento zásadní význam spatřuje.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky ze 7. 10. 1992, 6 Cdo 40/92)

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná vysoká škola platila na náhradu za ztrátu na výdělků při uznání invalidity, vzniklé následkem pracovního úrazu utrpěného dne 16. 7. 1986, od 1. 10. 1988 částku 249 Kčs měsíčně. Uvedl, že odškodnění pracovního úrazu se domáhal vůči žalované již v řízení vedeném u obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 20 C 21/88 a že pravomocným rozsudkem tohoto soudu mu bylo přiznáno na náhradu za ztrátu na výdělků při uznání invalidity 700 Kčs měsíčně; protože soud v rozsudku uvedl, že ztráta na výdělků nečiní pouze 700 Kčs měsíčně, kte-

rou po žalované požadoval, ale částku 949 Kčs měsíčně, navrhoval nyní přiznání zbývajících částky 249 Kčs měsíčně.

Žalovaná vysoká škola namítla, že věc nelze projednat, neboť o nároku žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků již bylo pravomocně rozhodnuto, a že ve sporu není pasívně legitimována, neboť po účinnosti zákona č. 172/1990 Sb. mají právní subjektivitu též její fakulty a žalobce utrpěl pracovní úraz při výkonu práce na jedné z jejích fakult. Po poučení soudem žalovaná vznesla námitku promlčení.

Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením z 13. 3. 1991 řízení zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel přitom ze závěru, že o nároku žalobce na náhradu ztráty na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity) bylo rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 z 12. 11. 1990, č.j. 20 C 21/88-54, pravomocně rozhodnuto a že projednání věci v tomto řízení brání překážka věci pravomocně rozsouzené. K odvolání žalobce městský soud v Praze svým usnesením zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí. Rozhodnutí odůvodnil tím, že pravomocným rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 z 12. 11. 1990, č.j. 20 C 21/88-54, byla žalobci přiznána na náhradu za ztrátu na výdělků při uznání invalidity pouze jím požadovaná částka 700 Kčs měsíčně a že projednání této věci překážka věci rozsouzené nebrání, neboť žalobce požaduje na náhradu za ztrátu na výdělků přiznání další částky, o níž doposud nebylo jednáno a rozhodnuto.

Obvodní soud pro Prahu 1 v dalším řízení rozsudkem z 23. 10. 1991 uložil žalované, aby žalobci zaplatila 8 409,45 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku a aby mu platila 249 Kčs měsíčně, počínaje měsícem listopadem 1991, vždy do 10. dne v měsíci; žalobu ohledně částky 805,55 Kčs zamítl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení 2 550 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku. Soud dovodil, že žalovaná odpovídá za pracovní úraz a že na výdělků po uznání invalidity žalobci uchází částka 949 Kčs měsíčně; protože pravomocným soudním rozhodnutím bylo na náhradu za ztrátu na výdělků přisouzeno pouze 700 Kčs, je požadavek žalobce na přiznání částky 249 Kčs měsíčně oprávněný. K zamítnutí části žaloby soud přistoupil poté, co uznal oprávněnou ná-

mitku promlčení náhrady za ztrátu na výdělků za dobu od 1. 10. 1988 do 7. 1. 1989.

K odvolání žalované městský soud v Praze rozsudkem z 13. 12. 1992 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku a vyslovil, že v zamítavém výroku zůstal odvoláním nedotčen, a ve výroku o náhradě nákladů řízení mezi účastníky jej změnil tak, že její výše činí 2 150 Kčs, a v dalším jej v tomto výroku potvrdil; současně rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení 1 290 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku na účet jeho advokáta a že proti rozsudku je přípustné dovolání. Při rozhodování o věci samé odvolací soud vycházel ze závěru, že soud prvního stupně řádně zjistil skutečný stav věci a že věc posoudil správně i po stránce právní. Námitku žalované, že není ve věci pasívně legitimována, neshledal důvodnou, neboť nebyl prokázán přechod závazku žalované z pracovněprávního vztahu na fakultu žalované vysoké školy. Za neopodstatněnou považoval i námitku žalované, že projednání věci brání překážka věci pravomocně rozsouzené, neboť pravomocným rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 z 12. 11. 1990, č.j. 20 C 21/88-54, bylo rozhodnuto o žalobě na přiznání náhrady za ztrátu na výdělků ve výši 700 Kčs měsíčně a přiznání náhrady ve výši dalších 249 Kčs měsíčně nebylo předmětem předchozího řízení; opačný závěr by podle názoru odvolacího soudu odporoval dispoziční volnosti oprávněného uplatnit nejprve část svého nároku, vyplývajícího z odpovědnostního vztahu, a poté jeho zbytek. Výrok o připuštění dovolání proti svému rozsudku ve smyslu ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. odvolací soud zdůvodnil tím, že „považuje problematiku štěpeného uplatňování nároku za otázku po právní stránce zásadního významu, která není dosud judikována“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná vysoká škola dovolání, v němž namítala, že o téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto a že jí byla uložena platební povinnost, ačkoli ve sporu nebyla věcně legitimována. Podle názoru uvedeného v dovolání je třeba za tutéž věc ve smyslu ustanovení § 159 odst. 3 o.s.ř. považovat tentýž nárok, o němž bylo pravomocně rozhodnuto, opírá-li se o tentýž právní důvod, jak se podává ze skutkové části žaloby, a týká-li se těchto osob; o překážku věci rozsouzené nejde jen tehdy, opírá-li se nová žaloba o skutečnosti, které nastaly

až po vyhlášení původního rozhodnutí. Zákoník práce^{*)} upravuje náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti jako jeden dílčí nárok, neboť předpoklady jeho vzniku jsou ve srovnání s ostatními nároky vznikajícími při odškodňování pracovních úrazů odchylné a mohou se i odchylně naplňovat. Jestliže žalobci byla v původním řízení známa výše jeho průměrného výdělku a byl tedy seznámen s tím, že může požadovat náhradu za ztrátu na výdělků více než 700 Kčs měsíčně, a jestliže na své žalobě setrval, byl jeho nárok na náhradu za ztrátu na výdělků pravomocně vyřešen a není možné jej atomizovat na několik částí a uplatňovat nárok na jednotlivé části postupně, pokud nenastanou nové skutečnosti. Podle názoru žalované nedostatek pasivní legitimace vyplývá z ustanovení § 249 odst. 2 zák. práce, podle kterého je třeba posuzovat důsledky skutečnosti, že fakulta žalované vysoké školy se stala právnickou osobou. Došlo totiž k rozdělení organizace a žalovaná poté, co nabyt účinnosti zákon č. 172/1990 Sb., už není subjektem, vůči kterému by žalobce mohl uplatňovat nároky z pracovněprávního vztahu. Žalovaná navrhl, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny.

Žalobce navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto. Uvedl, že v posuzované věci překážka věci pravomocně rozsouzené projednání nebrání, neboť v tomto řízení se domáhá přiznání částky 249 Kčs, kterou původně nepožadoval. Ohledně pasivní věcné legitimace se žalobce ztotožnil s názorem odvolacího soudu.

Nejvyšší soud České republiky usnesením dovolání žalované vysoké školy odmítl. Náklady dovolacího řízení byly přiznány žalobci v částce 430 Kčs.

Z odůvodnění:

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 o.s.ř. Dovolání je přípustné též proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu

^{*)} zákon č. 65/1965 Sb. (jehož znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 451/1992 Sb.)

prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 o.s.ř.). Dovolání je přípustné také proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, jestliže odvolací soud vyslovil ve výroku svého potvrzujícího rozsudku, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 238 odst. 2 písm. a/ o.s.ř.) nebo jestliže odvolací soud potvrdil rozsudek, jímž bylo rozhodnuto jinak než v dřívějším rozsudku, protože soud prvního stupně byl vázán právním názorem soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 2 písm. b/ o.s.ř.).

Ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. neposkytuje odvolacímu soudu oprávnění, aby prohlásil dovolání za přípustné podle své úvahy, ale dává mu toto oprávnění jen za výslovného předpokladu, že jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Vysloví-li odvolací soud přípustnost dovolání, musí tak učinit ve výroku svého rozsudku a v odůvodnění rozsudku musí zřetelně uvést, že tak činí pro zásadní význam rozhodnutí po stránce právní (popřípadě pro zásadní význam konkrétní právní otázky, nemá-li zásadní význam po právní stránce celé rozhodnutí) a v čem zásadní význam rozhodnutí (řešené právní otázky) spatřuje.

Rozhodnutím odvolacího soudu o přípustnosti dovolání ve smyslu ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. není dovolací soud vždy bez dalšího vázán.

Odvolací soud nemůže vyslovit přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu v případě, má-li být dovolacím důvodem to, že v řízení došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 o.s.ř., i kdyby rozhodnutí bylo po právní stránce zásadního významu. Trpí-li rozsudek odvolacího soudu vadami uvedenými v ustanovení § 237 o.s.ř., je dovolání proti němu vždy přípustné. Rozhodnutí o připuštění dovolání bylo tedy v daném případě v rozporu se zákonem a v podstatě nadbytečné, neboť oprávnění účastníka řízení podat dovolání proti takto vadnému rozsudku vyplývá z ustanovení § 237 o.s.ř. (srov. slova „Dovolání je přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže...“) a rozhodnutím odvolacího soudu je nelze omezit ani založit.

Vysloví-li odvolací soud podle ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. přípustnost dovolání proti svému potvrzujícímu rozsudku jen ohledně některé z řešených právních otázek, nemůže se dovolatel domáhat cestou

tohoto mimořádného opravného prostředku přezkoumání rozsudku odvolacího soudu z jiných důvodů, neboť přípustnost dovolání je založena jen na posouzení odvolacího soudu, do jaké míry považuje své rozhodnutí po právní stránce za zásadní.

Odvolací soud v daném případě zdůvodnil rozhodnutí o připuštění dovolání proti svému rozsudku z 13. 2. 1992 tím, že „považuje problematiku štěpeného uplatňování nároku za otázku po právní stránce zásadního významu, která není dosud judikována“. Z obsahu rozsudku vyplývá, že „problematika štěpeného uplatňování nároku“ se ve sporu promítla do závěru, že o věci nebylo již dříve pravomocně rozhodnuto. Protože podle ustanovení § 237 písm. d) o.s.ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže v téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto, a protože žalovaná napadla rozsudek odvolacího soudu dovoláním z tohoto důvodu, dovolací soud přezkoumal napadený rozsudek z toho hlediska, zda vytýkanou vadou skutečně trpí, bez ohledu na to, že odvolací soud vyslovil přípustnost dovolání.

Podle ustanovení § 159 odst. 3 o.s.ř. jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být projednávána znovu. O stejnou věc ve smyslu citovaného ustanovení jde tehdy, jde-li v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a těchže osob. Tentýž předmět řízení je dán jen tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn.

V posuzovaném případě pro závěr, zda v tomto řízení byla projednána stejná věc jako v řízení, které bylo pravomocně skončeno rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 z 12. 11. 1990, č.j. 20 C 21/88-54, je rozhodující (vzhledem k tomu, že obě řízení se týkají těchže osob), zda nárok žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity), uplatněný v tomto řízení, se opírá o stejný skutkový základ jako nárok na náhradu za ztrátu na výdělků, uplatněný žalobcem v dřívějším řízení.

Ze srovnání skutkových tvrzení, jimiž byl nárok na náhradu za ztrátu na výdělků v obou řízeních uplatněn, vyplývá, že zatímco v předchozím řízení

žalobce uvedl, že ztráta na výdělků činila 700 Kčs měsíčně, v dalším řízení nárok opíral o tvrzení, že ztráta na výdělků při uznání invalidity u něj činila 949 Kčs měsíčně a že proto požaduje další náhradu ve výši 249 Kčs měsíčně. Je tedy zřejmé, že skutkové vymezení nároku uplatněného v obou řízeních je různé ve výši nároku a že podkladem nároku uplatněného v tomto řízení jsou tedy jiné skutkové okolnosti a nikoli skutečnosti oproti předchozímu řízení nové. Na tomto závěru nic nemění to, že zákoník práce upravuje náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity) jako jeden z dílčích nároků z odpovědnosti za pracovní úraz. Tato skutečnost totiž vyjadřuje, že nároky z odpovědnosti za pracovní úraz jsou navzájem natolik nezávislé, že jednotlivý dílčí nárok může vzniknout bez toho, aby současně vznikly i další nároky, a nelze z ní dovozovat, že by každý dílčí nárok musel být uplatněn najednou. Vymezení toho, zda jde o tutéž věc, vyplývá z ustanovení § 159 odst. 3 o.s.ř. a z žádného ustanovení zákoníku práce nelze dovodit, že by povaha práva na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity) vylučovala užití dispoziční zásady při podání žaloby směřující k uplatnění práva, a tím možnost domáhat se nároku i po částech. Závěr odvolacího soudu, podle kterého překážkou věci rozsouzené tvoří pravomocné rozhodnutí o nároku za ztrátu na výdělků pouze ve výši, v jaké byl uplatněn v dřívějším řízení, je tedy správný. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu skutečně trpí vadou uvedenou v ustanovení § 237 o.s.ř.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozsudek městského soudu v Praze z 13. 2. 1992, č.j. 16 Co 37/92-36, nebyl vydán ve věci, v níž bylo již dříve pravomocně rozhodnuto. Dovolací důvod podle ustanovení § 237 písm. d) o.s.ř. tedy není dán; protože dovolatel netvrdil, ani z obsahu spisu nevyplývá, že by citovaný rozsudek trpěl jinou vadou, v ustanovení § 237 o.s.ř. uvedenou, je dovolání žalované v tomto směru nepřipustné.

Odvolací soud rozhodnutí v otázce pasívní věcné legitimace nepovažoval po právní stránce za zásadní, neboť z tohoto důvodu dovolání proti svému rozsudku nepřipustil; přípustnost dovolání podle ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. proto není dána. Protože přípustnost dovolání nelze dovodit ani z ustanovení § 238 odst. 1 o.s.ř. nebo z ustanovení § 238 odst.

2 písm. b) o.s.ř., je dovolání, pokud žalovaná namítala nedostatek své věcné legitimace, nepřipustné.

Z uvedeného vyplývá, že dovolání žalované směřovalo proti rozhodnutí, proti němuž není dovolání přípustné. Dovolací soud je proto podle ustanovení § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. c) o.s.ř. odmítl.

Žalobce měl v dovolacím řízení plný úspěch, a proto má ve smyslu ustanovení § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1, věta první, o.s.ř. právo na náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování práva proti žalované. Účelně vynaložené náklady žalobce představuje odměna za zastoupení advokátem za 1 úkon ve výši 400 Kčs (§ 13 odst. 1 vyhlášky č. 270/1990 Sb.), neboť hodnota věci činí v projednávaném případě podle ustanovení § 13 odst. 2 vyhlášky 8 964 Kčs, a paušální částka náhrad hotových výdajů ve výši 30 Kčs (§ 19 odst. 3 vyhlášky č. 270/1990 Sb.), celkem 430 Kčs. Ve smyslu ustanovení § 149 odst. 1 o.s.ř. soud uložil žalované, aby náhradu nákladů řízení zaplatila žalobci k rukám advokáta, který jej v tomto řízení zastupoval.

Č. 22

V řízení o svěřeni nezletilého dítěte do pěstounské péče se nerozhoduje o výživném pro toto dítě. Teprve po právní moci rozsudku o svěřeni nezletilého dítěte do pěstounské péče a po právní moci rozhodnutí příslušného správního orgánu o přiznání příspěvku na úhradu potřeb dítěte (§ 5 zákona č. 50/1973 Sb.) uloží soud rodičům, popřípadě jiným osobám povinným poskytovat výživné dítěti, aby toto výživné poukazovali uvedenému orgánu (§ 7 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb.).*)

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 29. 10. 1992, 5 Cz 22/92)

K návrhu B. K. byla nezletilá S. N., narozená 2. 2. 1983, rozsudkem okresního soudu Plzeň-jih 28. 3. 1991 svěřena do její pěstounské

*) Srov. k tomu také stanovisko uveřejněné pod č. 30/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

péče. Otci bylo uloženo, aby od právní moci rozsudku přispíval na výživu nezletilé částkou 300 Kčs vždy do patnáctého dne v měsíci předem k rukám pěstounky, které bylo uloženo, aby do 31. 1. každého roku podávala soudu zprávu o výkonu pěstounské péče. Tím byl změněn rozsudek okresního soudu v Chebu ze 16. 9. 1983.

Krajský soud v Plzni usnesením z 30. 5. 1991 odvolání matky podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o.s.ř. jako opožděné zamítl.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky, tak, že uvedeným rozsudkem okresního soudu Plzeň-jih z 28. 3. 1991, pokud jím bylo rozhodnuto o výživném pro nezletilou S. N., byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

V rámci řízení o svěřeni nezletilého dítěte do pěstounské péče podle ustanovení § 2 zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči^{*)}, se nerozhoduje o výživném pro nezletilé dítě. Teprve po právní moci rozsudku o svěřeni nezletilého dítěte do pěstounské péče a po právní moci rozhodnutí příslušného orgánu o přiznání příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle ustanovení § 5 zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, uloží soud rodičům, popřípadě jiným občanům povinným poskytovat výživné dítěti, kterému se poskytuje příspěvek na úhradu potřeb dítěte, aby toto výživné poukazovali příslušnému orgánu (§ 7 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči).

V dané věci proto soud prvního stupně pochybil, pokud rozsudkem, kterým byla nezletilá svěřena do pěstounské péče, rozhodl i o rozsahu vyživovací povinnosti otce k nezletilé.

Ze shora uvedeného vyplývá, že rozsudkem okresního soudu Plzeň-jih z 28. 3. 1991, pokud jím bylo rozhodnuto o výživném pro nezletilou S. N., byl porušen zákon v ustanoveních § 5 a § 7 zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči. Důvodné stížnosti pro porušení zákona bylo proto vyhověno, rozsudek soudu prvního stupně byl v uvedeném rozsahu zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení (čl. III, bod. 1, písm. c/ zákona

*) Úplné znění tohoto zákona se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 452/1992 Sb.

č. 519/1991 Sb.). Přitom právní názor Nejvyššího soudu České republiky vyslovený v tomto rozsudku je pro soud závazný.

Č. 23

V občanském soudním řízení, probíhajícím podle ustanovení části třetí nebo i části páté občanského soudního řádu, nemůže soud řešit otázku rozporu obecně závazného právního předpisu se zákonem. Může tu však v případě takového rozporu postupovat podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b), věta druhá, o.s.ř.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 30. 10. 1992, 4 Cao 44/92)

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení z 29. 10. 1991 byla navrhovatelova žádost o úpravu (zvýšení) starobního důchodu (z individuálního důchodového připojištění podle ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích) zamítnuta s odůvodněním, že takovou úpravu (zvýšení) lze se zřetelem k ustanovení § 1 vyhlášky č. 222/1991 Sb. provést jen tam, kde bylo připojištění uzavřeno u veřejnoprávního penzijního ústavu; u takového ústavu však navrhovatelovo připojištění uzavřeno nebylo, nýbrž bylo uzavřeno u podpůrného fondu bývalého Ústředního svazu čs. průmyslu. Bývalý Státní úřad důchodového zabezpečení provedl (realizoval) uvedené připojištění ze jmění těchto podpůrných fondů po jejich zániku. V navrhovatelově případě se tak stalo výměrem z 31. 3. 1956, č. 140108/434, jímž bylo pro něho provedeno připojištění nároku na starobní (invalidní) důchod ze jmění bývalého podpůrného fondu Ústředního svazu čs. průmyslu ve výši 154,37 Kčs ročně.

V opravném prostředku proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení navrhovatel namítal, že mu bylo odepřeno požadované zvýšení nároku z individuálního důchodového připojištění neprávem s poukazem na to, že podle ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. jsou údajně vyloučena připojištění uzavřená u bývalých podpůrných fondů. Uvedeným zákonným ustanovením, jímž byla zrušena vyhláška č. 117/1955 Ú. l., bylo

federální ministerstvo financí zmocněno upravit způsob náhrady osobám, kterým byly nároky podle uvedené vyhlášky kráceny; tuto jedinou podmínku navrhovatel splňuje, poněvadž je mu vypláceno připojištění od přiznání starobního důchodu (1. 3. 1979), jehož je součástí. Vyhláška č. 222/1991 Sb. pak může být interpretována jen v mezích zákona a nemůže proto omezit okruh oprávněných osob, nehledě k tomu, že orgán sociálního zabezpečení po převzetí zmíněného podpůrného fondu vzal na sebe závazek jeho členy připojistit a připojištění tak získalo charakter veřejnoprávní. To ostatně plyne z výměru z 31. 3. 1956, jímž po peněžní reformě podle vyhlášky č. 117/1955 Ú. l. orgán sociálního zabezpečení jeho nárok z připojištění krátil, nicméně výslovně uznal, že jde o nárok vznikající a trvající s nárokem na důchod téhož druhu z národního pojištění, tedy veřejnoprávního připojištění, což posléze také v rozhodnutí o přiznání starobního důchodu z 2. 4. 1979 učinil a vedle starobního důchodu (nikoli po sloučení v důchod jediný) připojištění v uvedené a krácené výši (13 Kčs) vyplácí.

M ě s t s k ý s o u d v Praze opravnému prostředku navrhovatele nevyhověl a přezkoumávané rozhodnutí potvrdil, zejména proto, že tu nejde o individuální připojištění, jež má na zřeteli ustanovení § 1 vyhlášky č. 222/1991 Sb., poněvadž nebylo uzavřeno u veřejnoprávního penzijního ústavu.

V podaném odvolání navrhovatel opakoval námitky obsažené v opravném prostředku a vytýkal soudu prvního stupně, že uvedené námitky, dotýkající se veřejnoprávního charakteru připojištění a posléze i rozporu prováděcího předpisu (§ 1 vyhlášky č. 222/1991 Sb.) se zákonem (§ 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích), pokud jím takto nepřipustně omezil okruh oprávněných subjektů, ponechal bez povšimnutí, aniž by se jimi blíže zabýval.

Nejvyšší soud České republiky odvolací řízení svým usnesením přerušil.

Z odůvodnění:

Ustanovení § 109 odst. 1 písm. b), věta druhá, o.s.ř. umožňuje soudu

přerušit řízení v případě, že tu před rozhodnutím ve věci dojde soud k závěru, že obecně závazný právní předpis, který se týká věci, je v rozporu s Ústavou, zákonem nebo mezinárodní smlouvou, kterou je republika vázána, a postoupit návrh Ústavnímu soudu k zaujetí stanoviska.

Ustanovení § 34 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, byla zrušena vyhláška č. 117/1955 Ú. 1., kterou se vyhlášují některá opatření ministra financí o individuálním důchodovém připojištění a federální ministerstvo financí bylo zmocněno obecně závazným předpisem upravit způsob náhrady osobám, kterým byly nároky zkráceny podle této vyhlášky. Vyhláška č. 222/1991 Sb., provádějící zmíněné zákonné ustanovení, však v ustanovení § 1 odst. 1 vedle způsobu náhrady, jakým jsou uvedené nároky, krácené podle vyhlášky č. 117/1955 Ú. 1., upraveny (zvýšení o 300 % vypláceného důchodu), váže možnost takové úpravy jen na individuální důchodové připojištění uzavřené u veřejnoprávního penzijního ústavu.

V projednávané věci jde o individuální důchodové připojištění, což ostatně plyne z citovaného rozhodnutí bývalého Státního úřadu důchodového zabezpečení z 31. 3. 1956, jímž byl po peněžní reformě podle vyhlášky č. 117/1966 Ú. 1. navrhovatelův nárok z připojištění ve stanoveném poměru krácen a je vyplácen ke dni účinnosti zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, nikoli o nárok z dřívějšího penzijního nadlepení, upravený podle vládního nařízení č. 18/1954 Sb., který byl dále dotčen pozdějšími úpravami, zejména ustanovením § 125 zákona č. 101/1964 Sb., a slučoval se po přiznání důchodu z důchodového zabezpečení v dávku jedinou.

Ustanovením § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. bylo ovšem federální ministerstvo financí zmocněno upravit způsob náhrady uvedených nároků. Jde však o to, zda toto zmocnění opravňuje uvedené ministerstvo i omezit rozsah takto ze zákona oprávněných subjektů (účastníků individuálního důchodového připojištění) jen na účastníky takového připojištění, jež bylo uzavřeno u veřejnoprávního penzijního ústavu.

Předmět přezkumného řízení ve věcech důchodového pojištění je přitom vymezen předmětem přezkoumávaného rozhodnutí včetně uvedených dů-

vodů, z nichž byla požadovaná dávka, popřípadě její úprava (zvýšení) odeprána.

Zamítavý důvod, z něhož odpůrce navrhovatelí odpírá provést úpravu (zvýšení) jeho nároku z individuálního důchodového připojištění, pak spočívá výlučně na důsledné aplikaci zmíněného obecně závazného prováděcího předpisu, že totiž takové připojištění nebylo uzavřeno u veřejnoprávního penzijního ústavu.

Jakkoli se navrhovatel pokouší argumentovat tím, že převzetím bývalých podpůrčích fondů bývalým Státním úřadem důchodového zabezpečení došlo k tak významné změně uvedeného vztahu (že připojištění tak získalo veřejnoprávní charakter), že ani ustanovení § 1 citované vyhlášky, pokud váže možnou úpravu jen na připojištění uzavřené u veřejnoprávního penzijního ústavu, nemůže být překážkou pro jím požadované zvýšení dávky; odvolací soud je přesvědčen, že uvedený rozpor nelze překonat výkladem. Rozpor obecně závazného právního předpisu se zákonem jako normou vyšší právní síly však soudy nejsou, pokud k takovému závěru dospějí, oprávněny řešit samostatně v řízení nalézacím podle části třetí ani v řízení přezkumném podle části páté občanského soudního řádu (§ 246c o.s.ř.); pro takový případ zvolil občanský soudní řád (viz jeho znění vyhlášené pod č. 501/1992 Sb.) postup blíže upravený v ustanovení § 109 odst. 1 písm. b), věty druhé, který je třeba se zřetelem k ustanovení § 211 téhož zákona uplatnit i v řízení odvolacím.

Z výše uváděných důvodů tak učinil i odvolací soud v projednávané věci a odvolací řízení proto přerušil (§ 109 odst. 1 písm. b/, věta druhá, § 246c a § 211 o.s.ř.) až do vyřešení shora uvedené otázky, k němuž byl dán podnět.

Č. 24

Nesouhlas odpůrce se zpětvzetím návrhu na zahájení řízení, k němuž došlo v době od vydání platebního rozkazu do skončení lhůty k podání odporu odpůrcem, aniž by však byl odpor podán, je neúčinný, neboť ve věci nebylo jednáno (§ 211 a § 96 odst. 3 o.s.ř.)

V takovém případě, nejsou-li dány podmínky uvedené v ustanovení

§ 173 odst. 2 o.s.ř., odvolací soud bez rozhodování o připuštění zpětvzetí návrhu na zahájení řízení zruší platební rozkaz podle ustanovení § 208 o.s.ř., řízení zastaví a rozhodne o nákladech řízení.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 31. 8. 1992, 7 Co 4/92.)

Platebním rozkazem městský soud v Praze uložil odpůrkyni do 15 dnů navrhovateli zaplatit 476 Kčs (příspěvek z autorských odměn) a náklady řízení ve výši 200 Kčs, nebo aby v téže lhůtě podala proti platebnímu rozkazu odpor. Po vydání platebního rozkazu, ještě ve lhůtě k podání odporu – aniž odpůrkyně odpor podala – vzal navrhovatel zcela zpět návrh na zahájení řízení. Městský soud v Praze poté předložil věc k rozhodnutí bývalému Nejvyššímu soudu České republiky jako soudu odvolacímu.

Nejvyšší soud České republiky svým usnesením uvedený platební rozkaz zrušil a řízení zastavil. O nákladech řízení před soudy obou stupňů rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu těchto nákladů.

Z odůvodnění:

V otázce jaké účinky občanský soudní řád spojuje se zpětvzetím návrhu na zahájení řízení, stane-li se tak ve lhůtě k podání odporu proti platebnímu rozkazu (aniž by přitom odpor byl podán), v praxi soudu převažuje názor, že nejde-li o případ uvedený v ustanovení § 173 odst. 2 o.s.ř., může v uvedené situaci platební rozkaz zrušit jen odvolací soud za použití ustanovení § 208, § 211 a § 96 odst. 3 o.s.ř.

Novela občanského soudního řádu (zákon č. 519/1991 Sb.) se významně dotkla těch ustanovení, která upravují dispozitivní úkony účastníků řízení. Dosavadní neúměrná kontrola těchto úkonů soudem byla omezena ve prospěch volnosti účastníků v dispozici s řízením a s jeho předmětem. V souladu s touto zásadou novela především opustila hlediska zájmů společnosti při rozhodování soudu o změně žaloby, o zpětvzetí žaloby a při schvalování soudního smíru (ustanovení § 95, § 96 a § 99 o.s.ř.). Těmto

změnám v řízení před soudem prvního stupně odpovídá i úprava dispozičních úkonů účastníků v odvolacím řízení (zejména ustanovení § 207 a § 208 o.s.ř.).

Postup soudu v případě, kdy dojde k zpětvzetí návrhu na zahájení řízení v době, kdy již rozhodl soud prvního stupně, ale jeho rozhodnutí dosud nenabylo právní moci, občanský soudní řád*) upravuje v ustanovení § 208. Pro tento případ určuje funkční příslušnost odvolacího soudu, který je povolán rozhodnout o připuštění zpětvzetí, zrušit rozhodnutí soudu prvního stupně a zastavit řízení. Tato úprava funkční příslušnosti odvolacího soudu je vyjádřením obecné zásady, že po rozhodnutí soudu prvního stupně nastávají devolutivní účinky ve prospěch rozhodování odvolacího soudu neohledně k tomu, zda účastník podal či nepodal odvolání. Rozhodnutí soudu prvního stupně proto může být odklizeno zásadně jedině soudem vyššího stupně. Zákon jen výjimečně připouští, aby sám soud prvního stupně odstranil své vlastní rozhodnutí (viz např. § 173 odst. 2, § 190, § 199 odst. 1 a § 210 o.s.ř.). Není proto důvodu – nastane-li situace předvídaná v ustanovení § 208 o.s.ř. – posuzovat funkční příslušnost soudu, případně právo navrhovatele vzít zpět návrh na zahájení řízení, odchýlně, v závislosti na formě rozhodnutí, byť bylo toto rozhodnutí vydáno ve zvláštním zkráceném řízení. To platí tím spíše, že sám navrhovatel ani nemůže ovlivnit skutečnost, zda soud využije svého práva rozhodnout platebním rozkazem i bez výslovné žádosti (§ 172 odst. 1 o.s.ř.). Navrhovatelovo postavení a jeho oprávnění disponovat s řízením nemůže záviset na předem neočekávaném postupu soudu, tedy na tom, zda vydá platební rozkaz, či zda nařídí jednání.

Zvláštnost rozkazního řízení spočívající v tom, že soud rozhoduje bez jednání, se ovšem projevuje ve způsobu, jakým odvolací soud rozhodne o zpětvzetí návrhu v uvedené situaci. Požadavek, aby odvolací soud rozhodl o připuštění zpětvzetí po zjištění stanoviska druhého účastníka totiž postrádá své opodstatnění tam, kde soud dosud ve věci nejednal. Zákon toto stanovisko vyjadřuje v ustanovení § 96 odst. 3 o.s.ř., když nesouhlas odpůrce se zpětvzetím návrhu považuje za neúčinný, jestliže ke zpětvzetí

*) zákon č. 99/1963 Sb. ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 501/1992 Sb. a ve znění zákona č. 24/1993 Sb.

došlo dříve, než začalo jednání. Protože takovou situaci ustanovení § 208 o.s.ř. neřeší, je třeba za použití § 211 o.s.ř. přiměřeně použít zmíněné ustanovení § 96 odst. 3 o.s.ř.

Případný nesouhlas druhého účastníka (odpůrce) se zpětvzetím návrhu na zahájení řízení, k němuž došlo v době pro podání odporu odpůrcem, aniž byl odpor podán, je neúčinný od vydání platebního rozkazu do skončení lhůty k podání odporu, neboť ve věci nebylo jednáno (§ 211 a § 96 odst. 3 o.s.ř.). V takovém případě (nejsou-li dány podmínky uvedené v ustanovení § 173 odst. 2 o.s.ř.) odvolací soud, aniž rozhodne o připuštění zpětvzetí návrhu na zahájení řízení^{*)}, zruší podle ustanovení § 208 o.s.ř. platební rozkaz, řízení zastaví a rozhodne o nákladech řízení.

Vycházejí z uvedených závěrů odvolací soud tu zrušil platební rozkaz soudu prvního stupně a zastavil řízení (§ 208, § 211 a § 96 odst. 3 o.s.ř.).

Rozhodnutí o nákladech řízení před soudy obou stupňů, za situace, kdy řízení bylo zastaveno, je odůvodněno ustanoveními § 146 odst. 1 písm. c) a § 224 odst. 1 o.s.ř.

Č. 25

Odnětím možnosti jednat před soudem (§ 237 písm. f/ o.s.ř.) se rozumí takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu občanský soudní řád^{*)} dává. Pro přípustnost dovolání není rozhodné, zda byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem v odvolacím řízení nebo v řízení před soudem prvního stupně.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 21. 8. 1992, 2 Cdo 19/92)

Žalobkyně se domáhala, aby soud určil, že nejsou dány důvody pro zrušení rozhodnutí o přidělení družstevního stabilizačního bytu v prvním podlaží domu čp. 32 v J. Na doporučení a se souhlasem soudu prvního stupně

^{*)} Srov. k tomu i stanovisko uveřejněné pod č. 1/1993 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

^{*)} zákon č. 99/1963 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 501/1992 Sb. a ve znění zákona č. 24/1993 Sb.)

změnila návrh výroku rozsudku a požadovala, aby soud žalovanému družstvu uložil, aby se žalobkyní uzavřelo dohodu o odevzdání a převzetí uvedeného družstevního stabilizačního bytu.

O k r e s n í s o u d v Jihlavě návrh zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dovodil, že rozhodnutí žalovaného o zrušení rozhodnutí o přidělení bytu bylo v souladu s dosavadní zákonnou úpravou i stanovami družstva. Proto se žalobkyně nemůže domáhat uzavření dohody o odevzdání a převzetí bytu.

K odvolání žalobkyně se věcí zabýval k r a j s k ý s o u d v Brně, který rozsudkem z 28. 4. 1992 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Vycházel ze zjištění, že rozhodnutí o přidělení bytu žalobkyni ze dne 11. 10. 1990 bylo podle čl. 12 odst. 7 platných stanov žalovaného družstva zrušeno a představenstvo družstva toto zrušující rozhodnutí dne 19. 6. 1991 potvrdilo. Za tohoto stavu, kdy rozhodnutí o přidělení bytu členu družstva nelze nahradit rozhodnutím soudu, který nemůže jakkoli měnit rozhodnutí kompetentních orgánů družstva, nebylo možné žalovanému uložit, aby se žalobkyní uzavřelo dohodu o odevzdání a převzetí družstevního bytu. Nad rámec důvodů, pro které rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, poukázal odvolací soud na to, že k 1. 1. 1992 nabyla účinnosti novela občanského zákoníku (zákon č. 509/1991 Sb.), která přinesla institut nájmu bytu, takže žaloba by i z tohoto důvodu nemohla obstát.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala dovolání žalobkyně. Dovožovala, že postupem odvolacího soudu jí byla ve smyslu ustanovení § 237 písm. f) o.s.ř. odňata možnost jednat před soudem. Odnětí možnosti jednat před soudem žalobkyně spatřovala především v tom, že návrh rozsudečného výroku změnila na doporučení předsedy senátu soudu prvního stupně. Podle ustanovení § 358 o.s.ř. mělo být řízení v této nájemní věci provedeno podle znění občanského soudního řádu platného do 31. 12. 1991. Ustanovení § 5 o.s.ř. si žalobkyně vykládá tak, že v projednávané věci ji měl odvolací soud seznámit se svým právním názorem. Nesplnění poučovací povinnosti soudu považuje žalobkyně za postup, kterým jí byla odňata možnost před soudem jednat. Cítí se poškozena o to více, že původně žalovala správně o určení a návrh rozsudečného výroku změnila po

poučení soudem. Odvolacímu soudu byl na rozdíl od soudu prvního stupně znám judikát uveřejněný pod č. 3/1977 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, podle něhož nemůže být rozhodnutím soudu nahrazeno rozhodnutí orgánu družstva o přidělení bytu členu družstva. Proto navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud České republiky tomuto dovolání nevyhověl a o nákladech dovolacího řízení rozhodl tak, že na jejich náhradu žádný z účastníků nemá právo.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 237 písm. f) o.s.ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže účastníku řízení byla postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Odnětím možnosti jednat před soudem je třeba rozumět takový postup soudu, kterým účastníkovi odňal možnost realizovat ta procesní práva, jež mu občanský soudní řád*) dává (např. právo zúčastnit se jednání ve věci, být vyslechnut jako účastník řízení, činit přednesy, navrhopat provádění důkazů apod.). Přitom občanský soudní řád vychází z přípustnosti dovolání nejen v případě, že účastníkovi odňal možnost jednat před soudem soud odvolací, ale též v případě, že tak učinil soud prvního stupně (srov. „...odňata možnost jednat před soudem...“), ovšem za předpokladu, že toto pochybení odvolací soud přehlédl a nevyvodil z něj důsledky (např. zrušením rozhodnutí soudu prvního stupně podle ustanovení § 221 odst. 1 o.s.ř.). Z obsahu spisu je patrné, že žalobkyně byla řádně předvolávána jak k jednání soudu prvního stupně, tak k jednáním soudu odvolacího, soudem jí byla doručována písemná vyjádření žalovaného, byla vyslechnuta jako účastník řízení a soudy obou stupňů jí daly možnost při jednáních činit přednesy a návrhy na provedení důkazů. Jednání odvolacího soudu se rovněž osobně zúčastnila, odvolací soud provedl její doplňující výslech a dal žalob-

*) zákon č. 99/1963 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 501/1992 Sb. a ve znění zákona č. 24/1993 Sb.)

kyni možnost vyjádřit se také k tomu, zda činí návrhy na další doplnění dokazování.

Za tohoto stavu nelze dovodit, že byla postupem soudu prvního stupně, popřípadě postupem odvolacího soudu, žalobkyni odňata možnost jednat před soudem.

Argumentace žalobkyně spočívající v poukazu na ustanovení § 358 o.s.ř. je nepřipadná. Podle citovaného ustanovení sice „řízení v nájemních věcech zahájená přede dnem, kdy tento zákon nabyl účinnosti, se dokončí podle dosavadních předpisů“, žalobkyně však přehlíží, že toto ustanovení je zařazeno mezi přechodná ustanovení občanského soudního řádu, který nabyl účinnosti dne 1. dubna 1964 (srov. ustanovení § 376, větu první, o.s.ř.). Toto ustanovení nebylo novelou, provedenou zákonem č. 519/1991 Sb., nikterak dotčeno, takže je nelze vztáhnout na řízení týkající se práva osobního užívání bytu, jež bylo zahájeno po 1. 4. 1964. Novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 519/1991 Sb. má vlastní přechodná ustanovení k úpravám provedeným s účinností od 1. 1. 1992, a to v čl. III.

Zbývá dodat, že výklad poučovací povinnosti soudu tak, jak jej pojímá žalobkyně – že totiž bylo povinností odvolacího soudu, aby ji předem seznámil se svým právním názorem na projednávanou věc – by ostatně nemohl obstát ani podle ustanovení § 5 o.s.ř. před novelou, provedenou zákonem č. 519/1991 Sb., neboť by znamenal jednoznačné porušení zásady rovnosti účastníků občanského soudního řízení.

Č. 26

V občanském soudním řízení o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu rozvedených manželů může soud přiznat nárok na zajištění náhradního bytu, nikoli však nárok na zajištění přiměřeného náhradního bytu podle ustanovení § 712 odst. 2 o.z.

(Rozsudek krajského soudu v Českých Budějovicích z 12. 5. 1992, 6 Co 494/92).

Okresní soud v Jindřichově Hradci zrušil právo společného

nájmu družstevního bytu č. 5 o kuchyni a dvou pokojích v domě čp. 386 v S. a rozhodl, že výlučným nájemcem tohoto bytu bude nadále jako členka družstva navrhovatelka, že právo odpůrce na bydlení zanikne dnem, kdy mu bude zajištěn přiměřený náhradní byt, a že odpůrce je povinen byt vyklidit do 15 dnů po zajištění přiměřeného náhradního bytu. Dále rozhodl, že odpůrce je povinen zaplatit na účet soudu prvního stupně 100 Kčs a odpůrce nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odvolatelka napadla svým odvoláním výroky rozsudku o bytové náhradě a domáhala se jejich změny tak, že odpůrci nepřísluší právo na bytovou náhradu vůbec, popřípadě pouze ve formě náhradního ubytování. Namítala, že mezi účastníky byla spornou jen skutečnost, zda odpůrce má právo na bytovou náhradu a pokud ano, zda to má být náhradní byt nebo pouze náhradní ubytování. Za situace, kdy odpůrce je spoluvlastníkem jedné ideální poloviny domu čp. 126 v S., v němž bydlí pouze jeho vlastní rodiče, a má veškeré možnosti pro to, aby realizoval své vlastnické právo, je odvolatelka toho názoru, že přidělení náhradního bytu by bylo v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 o.z.) i v rozporu se zásadami bytové politiky.

Krajský soud v Českých Budějovicích změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že odpůrce je povinen byt v domě čp. 386 v S. vyklidit do patnácti dnů po zajištění náhradního bytu; výrok o nákladech řízení byl potvrzen a bylo dále rozhodnuto, že odpůrce nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Z odůvodnění:

Odvolání navrhovatelky směřovalo do části výroku ve věci samé, kterou je výrok o bytové náhradě; nešlo tu pouze o lhůtu k plnění.

Skutková zjištění soudu prvního stupně jsou správná; správný (s výše uvedenou výjimkou) je i názor právní. Obecně je bytovou náhradou náhradní byt; poskytnutí ubytování je možné jen za splnění důvodů zvláštního zřetele hodných. Takové důvody tu však splněny nejsou. Odpůrce je sice spoluvlastníkem domku, ten je však právně obsazen. Sám odpůrce podstatnou měrou se zasloužil o získání vyklizovaného bytu; příčiny roz-

vodu manželství spočívají v chování navrhovatelky. Nelze proto, jak dovozuje navrhovatelka, vázání vyklizení na poskytnutí náhradního bytu považovat za odporující dobrým mravům.

Odvolací soud doplnil dokazování zprávou obecního úřadu v S. a zjistil, že spoluvlastníky domu čp. 126 v S. jsou odpůrce a dále E. Š.; v domku bydlí prozatím jejich rodiče. V domku je byt o kuchyni a třech pokojích; z toho v jedné místnosti se nedá bydlet, neboť hrozí zřícení stropů.

V projednávané věci odpůrce neměl námitky proti zrušení společného nájmu družstevního bytu, uznával, že výlučnou nájemkyní se zřejmě stane odvolatelka s ohledem na společné nezletilé dítě, které bylo svěřeno do výchovy navrhovatelky, ale domáhal se toho, aby povinnost byt vyklidit byla vázána na zajištění náhradního bytu.

Soud prvního stupně rozhodl o bytové náhradě ve formě přiměřeného náhradního bytu podle ustanovení § 712 odst. 2, věta druhá, o.z. Odvolací soud dospěl k názoru, že ve sporu o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu rozvedených manželů podle ustanovení § 705 odst. 2, věta druhá, o.z. nemá ten z účastníků, který je povinen byt vyklidit, právo na bytovou náhradu ve formě přiměřeného náhradního bytu podle ustanovení § 712 odst. 2, věta druhá, o.z., neboť toto zákonné ustanovení nelze na souzený případ aplikovat. V tomto případě totiž neskončil nájemní poměr výpovědí pronajímatele z důvodů uvedených v ustanovení § 711 odst. 1 písm. a), b), c), e) o.z.

Ze všech těchto důvodů odvolací soud formu bytové náhrady ve výroci napadeného rozsudku podle ustanovení § 220 odst. 1 o.s.ř. změnil; výrok o nákladech řízení potvrdil.

Na náhradu nákladů odvolacího řízení by měl právo odpůrce podle ustanovení § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. Tomu však žádné náklady nevznikly.

Č. 27

Změnu práva společného užívání bytu manžely na jejich společný nájem bytu (ve smyslu ustanovení § 871 o.z. ve znění zákona č. 509/1991 Sb.) nelze pokládat jen za terminologickou změnu. Nájem bytu je ve srov-

nání s právem osobního užívání bytu odlišným právním institutem.

Soud proto nemůže bez návrhu účastníka řízení dát ve svém rozhodnutí výraz uvedené změně právní úpravy úpravou znění výroku rozhodnutí podle ní.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky ze 17. 8. 1992, 2 Cdo 8/92)

Městský soud v Brně rozsudkem z 31. 10. 1991 k návrhu navrhovatelky zrušil právo účastníků společně užívat byt o třech pokojích a kuchyni s příslušenstvím v B. čp. 111. Rozhodl, že byt bude nadále jako člen družstva užívat odpůrce. Navrhovatelce uložil, aby se z bytu vystěhovala do 15 dnů ode dne, kdy jí bude pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu přidělen a předán do užívání náhradní byt nebo náhradní ubytování. Rozhodl také, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Proti rozsudku podala odvolání navrhovatelka, která dovozovala, že zejména se zřetelem na zájem nezletilého dítěte účastníků měla být určena výlučnou užívatelkou bytu ona.

Krajský soud v Brně rozsudkem z 2. 3. 1992 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl návrh požadující zrušení práva společného užívání bytu a určení, že bytu bude nadále užívat jako členka družstva navrhovatelka s tím, že povinnost odpůrce k vyklizení bude vázána na přidělení bytové náhrady. Navrhovatelce uložil, aby odpůrci nahradila náklady řízení v částce 690 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku na účet odpůrcova zástupce. Odvolací soud dovodil, že podle ustanovení § 871 o.z. ve znění novely provedené zákonem č. 509/1991 Sb. se právo osobního užívání bytu vzniklé podle dosavadních předpisů, které trvá ke dni nabytí účinnosti citovaného zákona, mění dnem jeho účinnosti na nájem. Společné užívání bytu manželky se mění na společný nájem. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že v době rozhodování odvolacího soudu již neexistovalo právo účastníků společně užívat byt, a proto nelze návrhu požadujícímu zrušení tohoto práva vyhovět.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání odpůrce. Dovožoval, že přípustnost dovolání je dána ustanovením § 238 odst. 1 o.s.ř., neboť

odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Vytýkal, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 2 písm. d/ o.s.ř.) a řízení je navíc postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 2 písm. b/ o.s.ř.). Poukázal zejména na to, že k přeměně institutu práva společného užívání bytu manželky na společný nájem došlo ze zákona, a proto odvolací soud nemohl návrh na zahájení řízení zamítnout z toho důvodu, že zákon v době jeho rozhodování již institut práva společného užívání bytu nezná. Šlo o změnu označení právního institutu, která má formální povahu, a proto na ni měl odvolací soud reagovat tím, že by ve výroku svého rozhodnutí bez návrhu užil nového zákonného pojmu. Jestliže tak neučinil, pak v rozporu s ustanoveními § 2, § 5, § 43 a § 41 odst. 2 o.s.ř. odeprl oběma účastníkům nárok na soudní ochranu. Navrhl proto, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud České republiky dovolání odpůrce zamítl. O nákladech řízení rozhodl tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na jejich náhradu.

Z odůvodnění:

Občanský soudní řád^{*)} připouští v ustanovení § 238 odst. 1 podání dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Jako důvod dovolání lze podle ustanovení § 241 odst. 2 o.s.ř. uplatnit mimo jiné skutečnost, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [písm. d)], popřípadě, že řízení je postiženo jinou vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [písm. b)].

S dovolatelem nelze souhlasit, pokud dovozuje, že změna práva společného osobního užívání bytu manželky na společný nájem (ustanovení § 871 o.z. ve znění novely provedené s účinností od 1. 1. 1992 zákonem č. 509/1991 Sb.) je pouze terminologickou změnou, a že proto odvolací

^{*)} Viz nyní jeho znění vyhlášené pod č. 501/1992 Sb. a dále ve znění zákona č. 24/1993 Sb.

soud nejen mohl, ale také měl dát této formulační změně výraz i bez návrhu. Ze srovnání textu ustanovení § 175 a násl. o.z. ve znění před novelou z roku 1991 a textu ustanovení § 703 a násl. o.z. v platném znění, a jmenovitě pak ustanovení § 177 o.z. ve znění před touto novelou a § 705 o.z. ve znění po novele, vyplývá, že novela vypuštěním části třetí občanského zákoníku odstranila institut všech užívacích práv (právo osobního užívání bytu, místností nesloužících k bydlení, právo osobního užívání pozemků). Novela občanského zákoníku (zákon č. 509/1991 Sb.) tyto instituty nahradila v novém znění části osmé občanského zákoníku institutem nájmu. Přitom vznik právního vztahu, jeho obsah a zejména také zánik (a s ním související úprava bytové náhrady a jejího zajištění) je upraven výrazně odlišně od dřívějšího práva osobního užívání bytu. Nájem bytu je tedy ve srovnání s právem osobního užívání bytu odlišným právním institutem a na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že vztah mezi manžely jako společnými nájemci je zčásti upraven shodně s úpravou podle právního stavu před uvedenou novelou občanského zákoníku; úprava bytové náhrady a jejího zajištění při zrušení práva společného nájmu je však zcela odlišná.

Z vyložených důvodů je třeba považovat právní názor odvolacího soudu za správný, takže důvod dovolání ve smyslu ustanovení § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř. neobstojí.

Dovolatelé lze sice dát za pravdu v tom smyslu, že odvolací soud měl se zřetelem na ustanovení § 5 o.s.ř. navrhovatelku poučit o potřebě změny návrhu rozsudečného výroku (tuto povinnost nelze však chápat tak, že by měl doslova doporučit znění návrhu rozsudečného výroku); skutečnost, že tak neučinil, se však neprojevila ve věcné správnosti napadeného rozhodnutí, jak předpokládá ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) o.s.ř. Účastníkům nic nebrání v tom, aby – nedohodnou-li se – podal kterýkoli z nich nový návrh na zahájení občanského soudního řízení ve smyslu ustanovení § 705 o.z.

Protože je napadené rozhodnutí správné, bylo dovolání podle ustanovení § 243b odst. 1 o.s.ř. zamítnuto.

O nákladech dovolacího řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř.

Č. 28

Rozhodování soudů o bytové náhradě je třeba nyní (po novelizaci občanského zákoníku^{*)} zákonem č. 509/1991 Sb.) považovat také za rozhodování o věci samé a nikoli za rozhodování o lhůtě k plnění.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 24. 8. 1992, 2 Cdo 6/92)

Okresní soud v Benešově rozsudkem z 27. 9. 1991 uložil odpůrci, aby vyklidil a navrhovateli odevzdal vyklizený byt o 3 pokojích a kuchyni s příslušenstvím ve 4. poschodí domu čp. 1270 v B. do 15 dnů poté, co mu bude vykonatelným rozhodnutím příslušného orgánu přidělen náhradní byt, popřípadě poskytnuto náhradní ubytování. Náhrada nákladů řízení účastníkům nepřiznal.

Proti tomuto rozsudku podal odvolání pouze navrhující bytový podnik, a to do části výroku, jímž bylo vyklizení bytu odpůrcem vázáno na přidělení náhradního bytu, popřípadě poskytnutí náhradního ubytování, a do výroku o nákladech řízení.

Krajský soud v Praze usnesením z 31. 1. 1992 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o lhůtě k plnění změnil tak, že odpůrce je povinen vyklidit byt a vyklizený jej odevzdat navrhovateli nejpozději do jednoho měsíce od doručení tohoto usnesení, a odpůrci uložil, aby zaplatil navrhovateli na nákladech řízení částku 1 200 Kčs na účet jeho zástupce. Dále odpůrci uložil, aby zaplatil navrhovateli na nákladech odvolacího řízení částku 130 Kčs, rovněž na účet jeho zástupce (advokáta).

Proti tomuto usnesení podal odpůrce dovolání, které odůvodnil tím, že odvolací soud pochybil při právním posouzení věci, neboť dospěl k nesprávnému závěru, že mezi odpůrcem a uživateli bytu manžely J. nevznikla společná domácnost. Dále odvolací soud pochybil i potud, že i když měnil rozhodnutí ve věci samé, v rozporu s ustanovením § 223 o.s.ř. rozhodl usnesením místo rozsudkem. Protože závěry soudů obou stupňů o vedení

^{*)} zákona č. 40/1964 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 47/1992 Sb.)

společné domácnosti shora uvedených osob nepovažoval odpůrce za správné, navrhl zrušení rozhodnutí soudů obou stupňů.

Nejvyšší soud České republiky svým rozsudkem zrušil usnesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Postup odvolacího soudu, který k projednání odvolání navrhovatele nenaradil jednání a nerozhodl rozsudkem, když rozhodování soudu o bytové náhradě považoval pouze za rozhodování o lhůtě k plnění a nikoli za rozhodování o věci samé, nelze již za současné právní úpravy považovat za správný.

Podle právní úpravy platné do 31. 12. 1991 rozhodovaly soudy o bytové náhradě tak, že vyklizení bytu občanem vázaly na přidělení náhradního bytu nebo poskytnutí náhradního ubytování vykonatelným rozhodnutím příslušného orgánu obce (dříve národního výboru). O tom, zda v konkrétním případě bude občanovi přidělen náhradní byt nebo poskytnuto náhradní ubytování, rozhodovaly orgány obce ve správním řízení. Správní orgán určoval druh bytové náhrady a teprve poté, kdy se rozhodnutí správního orgánu stalo vykonatelným, se stal vykonatelným také rozsudek soudu.

Podle současné právní úpravy, po přijetí novely občanského zákoníku, provedené zákonem č. 509/1991 Sb., a po zrušení zákona o hospodaření s byty, již o přidělení bytové náhrady nerozhodují orgány obce. O tom, zda v dané věci při vyklizení přichází v úvahu zajištění bytové náhrady a jakého druhu, popřípadě zda není třeba zajišťovat bytovou náhradu, rozhoduje soud v řízení podle části třetí, případně části čtvrté občanského soudního řádu^{*)}, a to rozsudkem. Konkrétní druh bytové náhrady je upraven hmotným právem, a to příslušným ustanovením občanského zákoníku^{**)}. Rozhodnutí soudu v části týkající se bytové náhrady je třeba za tohoto

^{*)} Viz jeho znění se změnami a doplňky vyhlášené pod č. 501/1992 Sb. a dále ve znění zákona č. 24/1993 Sb.

^{**)} Viz jeho znění se změnami a doplňky vyhlášené pod č. 47/1992 Sb.

stavu považovat za rozhodnutí o věci samé, a nikoli, jak tomu bylo za dřívější právní úpravy, pouze za stanovení lhůty k plnění.

Za lhůtu k plnění – lhůtu k vyklizení bytu – je tedy třeba považovat se zřetelem k odlišné hmotněprávní úpravě pouze časový úsek (např. 15 dnů od zajištění bytové náhrady), po jehož uplynutí je odpůrce povinen byt vyklidit ve smyslu ustanovení § 160 odst. 3 o.s.ř. (ve znění novely provedené zákonem č. 519/1991 Sb.).

Obdobně je tomu v případech, kdy soud s poukazem na ustanovení § 3 o.z. odpírá navrhovateli právo na soudní rozhodnutí, jímž by bylo odpůrci uloženo vyklidit byt ve lhůtě počítané od právní moci rozhodnutí, a váže tuto povinnost odpůrce na zajištění náhradního bytu nebo náhradního ubytování.

Se zřetelem k výše uvedenému, jestliže navrhovatel napadl odvoláním rozsudek soudu prvního stupně jen ve výroku o bytové náhradě a odpůrce výrok rozsudku o povinnosti byt vyklidit odvoláním nenapadl, bylo třeba po účinnosti zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.), tj. po 1. 1. 1992, považovat toto odvolání za odvolání sice jen do části rozsudku, avšak ve věci samé, nikoli jen ohledně určení lhůty k plnění.

Povinností odvolacího soudu bylo proto nařídit k projednání odvolání navrhovatele jednání podle ustanovení § 214 odst. 1 o.s.ř. a rozhodnout ve smyslu ustanovení § 223 o.s.ř. rozsudkem. Jestliže odvolací soud rozhodl bez jednání, došlo v řízení k vadě uvedené v ustanovení § 237 písm. f) o.s.ř., k níž dovolací soud přihlíží bez návrhu, je-li dovolání podáno včas osobou oprávněnou, a to i tehdy, není-li tento důvod v dovolání uplatněn (§ 242 odst. 2, věta druhá, o.s.ř.). Dovolací soud proto napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b o.s.ř.), v němž odvolací soud po jednání znovu posoudí důvodnost odvolání podaného navrhovatele proti výroku o bytové náhradě.

Povinnost vyklidit byt odpůrcem z toho důvodu, že na něho nepřešlo právo užívání bytu ve smyslu ustanovení § 179 odst. 1, věta druhá, o.z. ve znění před novelou (provedenou zákonem č. 509/1991 Sb.) byla stanovena rozsudkem soudu prvního stupně. Tento výrok rozsudku, jak bylo shora uvedeno, nebyl žádným z účastníků řízení opravným pro-

středkem napaden; nabyl proto právní moci ještě před 1. 1. 1992 a odvolací soud se jím správně nezabýval a nepřezkoumával jej. Okolnostmi, za nichž se odpůrce do sporného bytu nastěhoval a užíval jej, se odvolací soud zabýval pouze v souvislosti s bytovou náhradou. Zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně podle ustanovení § 243b odst. 2, věty druhé, o.s.ř. (jak dovolatel požadoval) nepřicházelo vzhledem ke shora uvedenému v úvahu.

V novém rozhodnutí rozhodne odvolací soud znovu i o nákladech původního řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.), tedy i o nákladech dovolacího řízení.

Č. 29

Výrok o zrušení práva společného nájmu bytu, určení budoucího nájemce a povinnosti byt vyklidit v závislosti na bytové náhradě je nedělitelný. Jsou-li proto na základě podaného odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně důvody jen pro zrušení pouze některé části výroku rozsudku, je třeba zrušit celý výrok tohoto rozsudku.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 21. 8. 1992, 2 Cdo 10/92)

Navrhovatelka se vůči odpůrci domáhala zrušení společného užívaného práva účastníků k družstevnímu bytu o 3 pokojích s příslušenstvím s tím, že výlučnou užívatelkou a členkou družstva se stane navrhovatelka a odpůrce bude povinen byt vyklidit do 15 dnů ode dne, co mu bude přidělen náhradní byt nebo poskytnuto náhradní ubytování.

O k r e s n í s o u d v Blansku rozsudkem z 10. 9. 1991 zrušil společné užívání práva účastníků k výše označenému bytu, určil výlučným uživatelem a členem družstva odpůrce s tím, že právo navrhovatelky užívat byt zanikne právní mocí rozhodnutí příslušného orgánu o přidělení náhradního bytu nebo ubytování a že navrhovatelka je povinna byt vyklidit do 15 dnů ode dne, kdy jí bude vykonatelným rozhodnutím příslušného orgánu přidělen náhradní byt nebo ubytování. Soud také rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovatelka odvolání, směřující proti

výroku, podle něhož uživatelem a členem družstva se stal odpůrce a dále do výroku o její povinnosti byt vyklidit do 15 dnů ode dne přidělení bytu nebo ubytování. V odvolacím řízení navrhovatelka změnila návrh tak, že se domáhala zrušení práva společného nájmu družstevního bytu o 3 pokojích a kuchyni s příslušenstvím s tím, že nájemcem bytu a členem družstva bude nadále navrhovatelka a odpůrce bude povinen se z bytu vystěhovat a byt vyklidit do 15 dnů ode dne, ke kterému bude zajištěno náhradní ubytování.

K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem z 22. 1. 1992 jednak připustil změnu návrhu, jednak změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že „právo účastníků společného nájmu družstevního bytu zrušil“ a „nájemcem bytu jako členem družstva“ určil navrhovatelku; ve zbývajících výrocích rozsudku soudu prvního stupně zrušil a v tomto rozsahu mu věc vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání odpůrce, a to pouze proti výroku, pokud jím bylo rozhodnuto, že nájemcem bytu jako členem družstva bude nadále navrhovatelka. Důvod dovolání spatřoval v nesprávném právním posouzení [§ 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř.]. Navrhl, aby odvolací soud rozhodnutí odvolacího soudu, pokud jím bylo rozhodnuto o tom, že nájemcem bytu jako členem družstva bude nadále navrhovatelka, zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud České republiky zrušil rozsudek odvolacího soudu (s výjimkou výroku o připuštění změny návrhu) a v tomto rozsahu věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z o d ů v o d n ě n í:

Dovolání odpůrce nesměřovalo proti výroku rozsudku odvolacího soudu, pokud jím bylo rozhodnuto o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu účastníků, ale napadalo výrok rozsudku jen pokud jím bylo určeno, že nájemcem bytu jako členem družstva bude navrhovatelka. Tyto výroky však nelze oddělovat a posuzovat je či rozhodovat o nich samostatně.

Z celkového pojetí úpravy zrušení společného nájmu bytu manželů

podle ustanovení § 705 odst. 1 a § 705 odst. 2, věta druhá, o.z. a navazujícího ustanovení § 712 odst. 6 o.z., jímž se soud řídí při rozhodování o povinnosti vyklidit byt a o bytové náhradě, vyplývá, že jde o jeden z případů soudních sporů, kdy soud není vázán návrhem účastníků (§ 153 odst. 2 o.s.ř.) a kdy odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, směřující jen do určité části výroku rozsudku ve věci samé, má odkladný účinek i ve vztahu k té části rozsudečného výroku, jež výslovně nebyla odvoláním napadena (§ 206 odst. 2 o.s.ř.), neboť jde o spory, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Uvedená ustanovení vycházejí z potřeby umožnit soudu přizpůsobit rozhodnutí úpravě hmotného práva i v případech, kde by tomu jinak bránily návrhy účastníků, jimiž je soud obecně vázán. V případě podání odvolání směřujícího jen proti části rozsudku soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto podle výše zmíněných ustanovení, je třeba, aby odvolací soud mohl komplexně přezkoumat rozsudek i nad meze odvolacích návrhů, protože z právního předpisu, tj. právě z ustanovení § 705 odst. 1 nebo § 705 odst. 2, věta druhá, a § 712 odst. 6 o.z. vyplývá určitý způsob vypořádání vztahů mezi účastníky [§ 212 odst. 1 písm. d) o.s.ř.]. Je to odůvodněno tím, že soud není vázán návrhem na způsob vypořádání právního vztahu mezi účastníky a může určit nájemcem bytu jiného z účastníků, než je uveden v návrhu, a také může rozhodnout o jiné bytové náhradě, než je navrhována. Rovněž je třeba umožnit zamítnutí návrhu, kdyby v průběhu dalšího řízení vyšly najevo nové skutečnosti, jež by takové rozhodnutí odůvodňovaly, např. kdyby právo společného nájmu účastníků platně nevzniklo. V těchto případech nelze tedy oddělovat jednotlivé části výroku rozsudku a odvolací soud vycházejí z ustanovení § 212 odst. 1 písm. d) o.s.ř. přezkoumá celý výrok napadeného rozsudku.

V daném případě tedy odvolací soud postupoval správně, jestliže přezkoumával rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a zabýval se i částí výroku rozsudku o zrušení práva společného užívání družstevního bytu účastníků, i když navrhovatelka tento výrok výslovně svým odvoláním nenapadla a domáhala se jen změny další části výroku rozsudku soudu prvního stupně.

Z výše uvedených důvodů, s přihlédnutím k ustanovení § 242 odst.

2 písm. d) o.s.ř., i dovolací soud přezkoumal výrok rozsudku odvolacího soudu o zrušení práva společného nájmu bytu účastníků, i když dovolání nesměřovalo proti této části výroku, a také výrok o částečném zrušení rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci k dalšímu řízení. Dovolacímu soudu však při vázanosti rozsahem a důvody dovolání ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. nepřísluší přezkoumávat správnost rozsudku odvolacího soudu v té části, již připustil změnu návrhu, neboť ta má povahu samostatného usnesení soudu nikoli ve věci samé (§ 211 a § 167 odst. 1 o.s.ř.) a dovoláním zůstala nedotčena.

Odvolací soud však pochybil, pokud rozhodl jen o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu a o určení navrhovatelky nájemcem bytu, jako členky družstva, a o ostatní části předmětu řízení, tj. o povinnosti odpůrce byt vyklidit, vázané na bytovou náhradu, rozhodl tak, že ve zbývajících výrocích se rozsudek soudu prvního stupně zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí. Jestliže byly dány důvody k postupu podle ustanovení § 221 odst. 1 písm. a), odst. 2 o.s.ř. ve vztahu k části předmětu řízení, měl odvolací soud zrušit celý rozsudek soudu prvního stupně a v celém rozsahu věc tomuto soudu vrátit.

Uvedené pochybení odvolacího soudu představuje vadu řízení, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé a ke které dovolací soud přihlíží, i když nebyla uplatněna v dovolacím řízení (§ 242 odst. 1, věta druhá, o.s.ř.). Proto byl napadený rozsudek (s výjimkou výroku o připuštění změny návrhu) jako nesprávný zrušen a věc byla vrácena krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, odst. 2, věta druhá, o.s.ř.) a k novému rozhodnutí, aniž se dovolací soud zabýval správností odvolacím soudem zaujatého právního názoru ve věci samé; o celém předmětu řízení bude totiž rozhodováno znovu. V novém rozhodnutí rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení, tedy i dovolacího řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).

Č. 30

Použití předběžného opatření v řízení o žalobě obsahující tvrzení, že došlo ke klamavé reklamě (§ 45 obch. zák.), klamavému označení zboží

a služeb (§ 46 obch. zák.) a k vyvolání nebezpečí záměny (§ 47 obch. zák.), je na místě v těch případech, v nichž je ověřeno alespoň provedením některých důkazů, že je naplněna některá ze skutkových podstat ustanovení obchodního zákoníku, že hrozí nebezpečí z prodlení, že úprava poměrů účastníků předběžným opatřením je naléhavá nebo že je třeba zamezit vzniku škody nebo jiné újmy, popřípadě jejich rozšiřování.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 12. 11. 1992, 3 Cmo 146/92.)

Žalobou uplatnil žalující podnik právo na ochranu proti jednání žalovaného podniku, naplňující podle žalobce skutkovou podstatu nekalé soutěže ve smyslu ustanovení § 45–§ 47 obchodního zákoníku (zákona č. 513/1991 Sb. ve znění zákonů č. 264/1991 Sb. a č. 591/1992 Sb.). Zároveň požádal o vydání předběžného opatření, podle něhož by byl žalovaný povinen se zdržet do právní moci rozsudku užívání všech označení nesoucích označení „B...ý“ a „Č...b...ý“ ve všech rodech, tvarech a cizojazyčných mutacích. Žalobce uplatněné nároky a návrh na předběžné opatření odůvodnil tím, že žalovaný od konce r. 1991 vyrábí a distribuje pivo s označením „B. pivo S.“, dále provádí reklamu na pivo „P. Č. pivo S.“ čímž parazituje na dlouhodobě vytvářeném goodwillu žalobce, když v tuzemsku i celé Evropě je označení „B. pivo“ známo mezi spotřebiteli jako výrobek žalobce, známý svou kvalitou, jemuž byla přiznána i ochrana podle ustanovení § 18 zákona č. 174/1988 Sb. jako proslulé ochranné známky. Svým jednáním žalovaný porušuje i právo k zapsané ochranné známce „S.“ č. 153651 z 27. 11. 1958 a práva žalobce, vyplývající z vlastnictví celé řady označení původu chráněných na základě Lisabonské dohody o ochraně označení původu, jakož i registrovaných podle zákona č. 159/1973 Sb.

Žalovaný ve svém vyjádření z 31. 3. 1992 navrhl zamítnutí žaloby. Odpovídá skutečnosti, že vyrábí a propaguje své pivo s označením „B. pivo S.“; výroba se realizuje v pivovaru S., který je součástí státního podniku P. Č. B. Jde přitom o přímého právního nástupce Měšťanského pivovaru, založeného již v r. 1795. Od té doby se datuje známost tohoto piva doma a později i v zahraničí. Měšťanský pivovar užíval od r. 1802 obchodní ozna-

čení „Das B. Städtischer Bier“ Označení B. či Č. pivo se stalo příznačné tedy i pro pivo z Měšťanského pivovaru, dnešního pivovaru S. Registrace označení původu není překážkou k tomu, aby i jiný výrobce z daného regionu případně nepoužíval ochranu pro jím užívané označení původu. K zaměnitelnosti druhů piv, vyráběných účastníky sporu, přitom nedochází, neboť běžný spotřebitel rozlišení zná a vyplývá již ze známkového označení piva „S“ a „B“.

Usnesením ze dne 4. 5. 1992, čj. 12 Cm 367/92-45, krajský soud v Českých Budějovicích návrh žalobce na předběžné opatření zamítl s odůvodněním, že v daném případě nejsou splněny podmínky podle ustanovení § 102 o.s.ř. ve spojení s ustanovením § 74 odst. 1 o.s.ř. k nařízení požadovaného předběžného opatření.

V odvolání proti tomuto usnesení žalobce nesouhlasil se závěry soudu prvního stupně a navrhl změnu jeho usnesení tak, že bude nařízeno předběžné opatření ve znění jeho návrhu. Podle odvolatele je zde nutná zatímtní úprava poměrů účastníků sporu; žalobce je majitelem označení původu výrobků specifikovaných v žalobě, a jejich používáním žalovaným v mezidobí (přičemž lze předpokládat déletrvající spor) by mohlo dojít ke klamání spotřebitele ohledně původu zboží a ke vzniku dalších škod materiálního i nemateriálního druhu.

Nejvyšší soud České republiky jako soud odvolací přezkoumal odvoláním napadené usnesení soudu prvního stupně ve smyslu ustanovení § 212 o.s.ř. a podle ustanovení § 214 odst. 2 písm. c) o.s.ř.; usnesení soudu prvního stupně pak potvrdil.

Z odůvodnění:

V rámci své žaloby požádal žalobce o nařízení předběžného opatření, spočívajícího v uložení povinnosti zdržet se užívání označení „B...ý“ a „Č...b...ý“ žalovaným pro jím vyráběné pivo, neboť jediným majitelem mezinárodních i národních registrací označení původu „Č. pivo“ je žalobce.

Podle ustanovení § 102 o.s.ř. může soud předběžné opatření nařídit, je-li třeba, aby zatímtně byly upraveny poměry účastníků. Je nepochybné,

že tohoto prostředku soud může využít v těch případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení (tedy úprava poměrů účastníků musí být naléhavá), zejména k zamezení vzniku škody či jiné újmy, popřípadě jejímu rozšiřování. Zda jde o takový případ, přenechává zákon k úvaze soudu. Pokud se však soud rozhodne použít uvedeného prostředku, musí mít rozhodné skutečnosti osvědčeny.

Odvolací soud posoudil důvody, uváděné žalobcem i jím předložené důkazní prostředky z hlediska nezbytnosti vydání předběžného opatření. Žalobce navrhl soudu nařízení předběžného opatření v době, kdy samotný základ žalobou uplatněných nároků dosud nelze považovat za prokázaný. Své nároky žalobce opírá o ustanovení § 45 (klamavá reklama), § 46 (klamavé označení zboží a služeb) a § 47 (vyvolání nebezpečí záměny) obch. zák.; naplnění těchto skutkových podstat jednáním žalovaného je však třeba ověřit v řízení provedením dalších důkazů. Na základě těchto dalších zjištění však bude možné rozhodnout ve věci samé. Pokud soud prvního stupně na základě zhodnocení žaloby ve své úvaze dospěl k závěru, že nevyužije jako dočasného prostředku k úpravě poměrů účastníků navrhovaného předběžného opatření, nelze jeho závěru vytknout pochybení.

Č. 31

Není důvodem k neschválení dohody dědiců, kterou se vypořádali o dědictví (§ 482 o.z.), jehož předmětem je i dům po zůstaviteli, ta okolnost, že dohoda dědiců neřeší (např. dohodou o zřízení věcného břemene) otázku bydlení dědice (dědiců), jemuž (jimž) dům (podíl na něm) podle dohody nepřípadl, třebaže v něm dosud bydlel (bydleli).

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 26. 6. 1992, 4 Cz 27/92)

V řízení o dědictví po zůstaviteli J. Š., zemřelém 9. 11. 1988 bez zanechání závěti, zjistilo státní notářství, že do bezpodílového spoluvlastnictví zůstavitele a pozůstalé manželky B. Š. patří mimo jiné dům čp. 440 v R. v hodnotě 194 142 Kčs. V rámci rozhodování podle § 34 not. ř. ohledně

bezpodílového spoluvlastnictví manželů celý dům připadl do aktiv dědictví, zatímco do pasív dědictví byla zařazena pohledávka manželky zůstavitele B. Š. ve výši 95 571 Kčs. Na to všichni dědici uzavřeli o vypořádání dědictví dohodu, podle níž mimo jiné dům čp. 440 v R. nabyl do výlučného vlastnictví syn zůstavitele J. Š.

Rozhodnutím z 28. 2. 1989 státní notářství ve Vsetíně určilo obecnou cenu majetku zůstavitele částkou 216 947 Kčs, výši dluhů částkou 97 821 Kčs a čistou hodnotu dědictví částkou 119 126 Kčs a dále schválilo dohodu dědiců o vypořádání dědictví.

Toto rozhodnutí napadl generální prokurátor České republiky stížností pro porušení zákona. Vytýkal, že při schvalování dědické dohody nebylo zjišťováno, zda manželka zůstavitele B. Š., která se svého podílu na rodinném domku, v němž trvale bydlela, vzdala jak při rozhodování o bezpodílovém spoluvlastnictví se zůstavitelem, tak při vypořádání dědictví po něm, má zajištěnou jinou možnost bydlení. Pokud by bylo zjištěno, že možnost jiného bydlení pozůstalá manželka nemá, mělo státní notářství, podle názoru vyjádřeného ve stížnosti pro porušení zákona, vést účastníky k uzavření takové dohody, kterou by jí byl zajištěn náhradní důvod bydlení, např. ve formě práva odpovídajícího věcnému břemenu užívání bytu v domě. V jiném postupu spatřovala stížnost porušení zákona v ustanoveních § 4 odst. 1 a § 39 odst. 2 not. ř. ve znění platném před novelou provedenou zákonem č. 519/1991 Sb.

Nejvyšší soud České republiky tuto stížnost pro porušení zákona zamítl.

Z odůvodnění:

V daném případě při řešení otázky (ve smyslu ustanovení § 34 not. ř.*), které věci z bezpodílového spoluvlastnictví zůstavitele a manželky zůstavitele patří do dědictví, připadl celý dům čp. 440 v R. do dědictví, zatímco pozůstalé manželce připadla pohledávka vůči zůstaviteli ve výši odpovídající hodnotě jedné poloviny tohoto domu. Rozhodnutí podle § 34 not. ř. nabylo téhož dne právní moci, protože účastníci včetně B. Š. se vzdali op-

*1) Srov. nyní ustanovení § 175 1 o.s.ř.

ravného prostředku proti němu a nežádali ani doručení jeho písemného vyhotovení. Zákonost tohoto rozhodnutí stížnost pro porušení zákona nezpochybnila. Nastala tak situace, že B. Š. jako jedna ze čtyř dědiců I. skupiny (§ 473 odst. 1 o.z.) měla nárok na jednu čtvrtinu dědictví, tedy jen na jednu čtvrtinu uvedeného domu. Její postavení bylo tedy při jednání o vypořádání dědictví analogické postavení ostatních dědiců – dětí zůstavitele. Ani u nich státní notářství nezjišťovalo, zda a jakým způsobem mají zajištěnou možnost bydlení, ale oprávněně vycházelo z předpokladu, že dědici při dohodě o vypořádání dědictví zvažili i tuto okolnost.

Při vypořádání dědictví dávala i dříve platná právní úprava přednost dohodě dědiců před vypořádáním provedeným rozhodnutím státního notářství, k němuž se přistupovalo až v případě, že se dědici o vypořádání nedohodli anebo, že jejich dohoda nebyla státním notářstvím schválena (§ 39 odst. 3 not. ř. a § 483 o.z. ve znění platném do 31. 12. 1991). Dědicům byla přitom ponechána smluvní volnost, omezená pouze tím, že uzavřená dohoda nesměla být v rozporu se zákonem nebo se zájmem společnosti (§ 39 odst. 2 not. ř. a § 482 odst. 2 o.z., ve znění platném do 31. 12. 1991). Z jiných než těchto dvou důvodů nemohlo státní notářství, jehož schválením teprve dohoda dědiců nabývá účinnosti, rozhodnout tak, že se dohoda neschvaluje.

Při řešení majetkových vztahů mezi dědici zařazenými do I. dědické skupiny, tedy nejbližšími příbuznými, je vypořádání dědictví dohodou dědiců velmi častou praxí, neboť právě rodiče a děti při uzavírání dohody mohou vycházet ze vzájemných citových, etických a majetkových vazeb, které se utvořily v minulosti a trvají v době uzavírání dohody, a na jejich základě vytvářet majetkové vztahy nové.

Státní notářství při svém rozhodování o schválení dědické dohody muselo vycházet ze stavu existujícího v době jeho rozhodování a pokud nemělo pochybnost o způsobilosti účastníků dohody k právním úkonům a o svobodě a vážnosti jejich projevu, nemělo důvod dohodu nerespektovat a prosazovat či posilovat práva jednoho z účastníků dědického řízení. Nelze vytykat státnímu notářství, že nepředvíдалo, že dědic, v jehož prospěch se ostatní vzdali svého dědického podílu, popřípadě možnosti vlastnit ideální část nemovitosti, se bude chovat jinak než očekávali, že případně

v budoucnu nedodrží závazek, na němž se dědici dohodli mimo rámec řízení o dědictví, a jehož plnění chápali jako předpoklad dohody uzavřené před státním notářstvím, např. umožnit matce bydlení ve zděděném domě, nebo starat se o jiného nejbližšího člena původní rodiny a dovozovat z tohoto důvodu nezákonnost rozhodnutí.

Řešení otázky bydlení manželky zůstavitele, která se vzdala podílu na domě, v němž až dosud bydlela, není nezbytnou náležitostí dohody o vypořádání dědictví, neboť nejde o věc či právo náležející do dědictví a ani žádný právní předpis dědicům povinnost řešit v dědické dohodě i tuto otázku neukládá. Proto ani nelze na dědicích požadovat, aby v dohodě takovou otázku řešili, ať již formou zřízení věcného břemene bydlení pro pozůstalou manželku nebo nějakým jiným způsobem, a podmiňovat tím schválení dohody podle ustanovení § 482 odst. 2 o.z. Navíc nelze nepřihlídnout k okolnosti, že zajištění bytové potřeby manželky zůstavitele podle právního stavu platného v době schvalování dohody nemělo být ohroženo, neboť bez ohledu na to, že pozbytím spoluvlastnického práva k domu ztratila i právní důvod bydlení v něm (ledaže by se s novým vlastníkem – synem J. Š. o užívání bytu v domě platně dohodla), nebyla povinna se z domu, popřípadě z bytu v něm, vystěhovat dříve, než by jí byl poskytnut byt náhradní.

Pokud tedy v dané věci státní notářství dohodu k právním úkonům plně způsobilých dědiců o vypořádání dědictví, jako jimi jednoznačně vyjádřenou souhlasnou vůli, schválilo, postupovalo správně, neboť skutečnost, že v ní nebyla řešena otázka dalšího bydlení manželky zůstavitele, nepůsobila její rozpor ani se zákonem, ani se zájmy společnosti. Stížnost pro porušení zákona, podanou generálním prokurátorem České republiky (srov. čl. III bod 1 písm. c/ zákona č. 519/1991 Sb.), proto Nejvyšší soud České republiky jako bezdůvodnou zamítl.

Č. 32

V řízení o pozastavení činnosti politické strany nebo politického hnutí (např. z důvodu neúplnosti stanov ve smyslu ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 424/1991 Sb.) použije Nejvyšší soud (srov. jeho věcnou přísluš-

nost podle ustanovení § 15 písm. a/ zákona č. 424/1991 Sb.) obdobně formy jednání a rozhodnutí, jak jsou upraveny v ustanovení § 200h o.s.ř. pro řízení a rozhodování krajského soudu ve věcech sdružování v politických stranách a hnutích.

(Usnesení bývalého Nejvyššího soudu ČSFR z 23. 11. 1992, Cf 68/92)

Generální prokurátor ČSFR podal dne 28. 7. 1992 z podnětu ministerstva vnitra České republiky návrh na pozastavení činnosti D.u.z.s. podle ustanovení § 14 a § 15 písm. a) zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, s odůvodněním, že uvedený subjekt nepředložil ministerstvu vnitra České republiky upravené stanovy podle ustanovení § 21 odst. 2 citovaného zákona ve lhůtě v tomto ustanovení uvedené.

D.u.z.s. byla vyzvána, aby se k návrhu, který jí byl doručen, vyjádřila, což ani na opakovanou výzvu ze dne 5. 11. 1992 neučinila, ačkoliv byla upozorněna, že soud bude při její nečinnosti nucen vycházet ze správnosti údaje v návrhu, že totiž nesplnila svou povinnost vyplývající z ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 424/1991 Sb.

Nejvyšší soud ČSFR rozhodl usnesením z 23. 11. 1992, že se činnost D.u.z.s. pozastavuje.

Z odůvodnění:

Činnost politické strany a politického hnutí může být rozhodnutím soudu pozastavena, jestliže jejich činnost je v rozporu s ustanovením § 1 až § 5 zákona č. 424/1991 Sb. nebo se stanovami. Další důvod pro pozastavení činnosti strany a hnutí je upraven v ustanovení § 21 odst. 2 citovaného zákona, pokud strana a hnutí ve lhůtě 6 měsíců od účinnosti tohoto zákona, tj. do 30. 4. 1992, neupraví stanovy podle ustanovení § 6 odst. 2 písm. b), § 6 odst. 3 a § 6 odst. 4 zákona č. 424/1991 Sb. a nepředloží je v další lhůtě 10 dnů ministerstvu vnitra. O tento důvod pozastavení činnosti jde v daném případě.

Nejvyšší soud ČSFR se při rozhodování o návrhu na pozastavení činnosti

strany a hnutí řídil procesními předpisy platnými pro jakékoli jiné řízení před soudem prvního stupně, tj. ustanoveními první a třetí části občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb. ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 501/1992 Sb.). Ustanovení § 200h o.s.ř. obsahuje speciální ustanovení o řízení ve věcech sdružování v politických stranách a politických hnutích. Toto ustanovení upravuje procesně řízení o registraci politické strany nebo politického hnutí v případech, kdy návrh na registraci nemá náležitosti požadované zákonem, nebo jsou neúplné nebo nepřesné. V těchto věcech rozhoduje krajský soud bez jednání usnesením. Řízení o pozastavení činnosti politické strany nebo politického hnutí – zvláště z důvodu neúplnosti stanov podle § 21 odst. 2 zákona č. 424/1991 Sb. – má obdobnou povahu a bylo proto možné pro danou věc i u Nejvyššího soudu ČSFR, který byl v této věci příslušným, podle ustanovení § 15 písm. a) zákona č. 424/1991 Sb., obdobně použít formy jednání a rozhodování jako v ustanovení § 200h o.s.ř.

Nejvyšší soud ČSFR při posuzování důvodnosti návrhu zjistil z vyžádaného vyjádření ministerstva vnitra České republiky ze dne 30. 9. 1992, že D.u.z.s. byla zapsána do evidence tohoto orgánu dne 20. 3. 1990, tedy ještě za platnosti zákona č. 15/1990 Sb., o politických stranách. Ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 424/1991 Sb. se D.u.z.s. stala politickou stranou, popřípadě hnutím podle tohoto zákona.

Protože bylo zjištěno nejen z návrhu, ale i z uvedeného vyjádření ministerstva vnitra České republiky, že D.u.z.s. neupravila do 30. 4. 1992 své stanovy tak, aby splňovaly všechny náležitosti stanov obsažených v ustanovení § 6 odst. 2 písm. b) zákona č. 424/1991 Sb. (podle sdělení ministerstva vnitra České republiky šlo o náležitosti uvedené pod body 1., 4., 7. a 9. citovaného ustanovení, tj. zkratka, rozhodčí a revizní orgány, způsob, jakým statutární orgány jednají a podepisují, a způsob naložení s majetkovým zůstatkem), bylo nutno návrhu generálního prokurátora ČSFR vyhovět.

Při pozastavení činnosti může D.u.z.s. činit pouze úkony zaměřené na odstranění stavu, který byl důvodem k rozhodnutí soudu, avšak nejdéle po dobu jednoho roku (§ 14 odst. 2 zákona č. 424/1991 Sb.). Pokud v této lhůtě nedojde k doplnění stanov o údaje uvedené shora, budou příslušné

orgány oprávněné činit další opatření podle zákona č. 424/1991 Sb. (ve znění sdělení uveřejněného v částce 96/1991 Sb.).

Výrok o náhradě nákladů řízení odpadl, poněvadž navrhovateli, který měl podle výsledku řízení ve věci úspěch, žádné náklady nevznikly.

Č. 33

Povinnost k náhradě nákladů občanského soudního řízení se nevztahuje na náklady spojené s podáním žádosti o předběžné projednání nároku podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb.

(Usnesení krajského soudu v Hradci Králové z 28. 2. 1992, 8 Co 73/92)

Platebním rozkazem vydaným okresním soudem v Chrudimi bylo žalovanému státnímu orgánu uloženo zaplatit žalobci částku 12 500 Kčs se 3% úroky od 1. 6. 1991 do zaplacení, jakož i nahradit mu náklady řízení 1 380 Kčs na účet jeho zástupce, vše do 15 dnů.

Včas podaným odvoláním (srov. § 174 odst. 2, věta druhá, o.s.ř. ve znění zákona č. 519/1991 Sb.) napadl tento platební rozkaz žalovaný pouze ve výroku o nákladech řízení. Namítal, že žalobci neměly být přiznány náklady předběžného projednání nároků podle ustanovení § 9 zákona č. 58/1969 Sb., které tu proběhlo u ministerstva spravedlnosti České republiky, protože přiznání těchto nákladů nemá oporu v právních předpisech.

Žalobce navrhl potvrzení platebního rozkazu v napadeném výroku. Poukázal na to, že odvolání žalovaného proti výroku o nákladech řízení (jejich částí sestávající z jednoho úkonu a jednoho paušálu hotových výdajů právního zástupce) nemůže obstát. Rozhodnutí ve věci samé nabylo právní moci, žalobce byl v celém rozsahu úspěšný a má proto právo na náhradu účelně vynaložených nákladů k uplatnění svého práva. Jde o náklady za právní zastoupení, a to o odměnu za tři úkony s příslušným počtem paušálů hotových výdajů. Podání žádosti u žalovaného je obligatorní a protože se žalobce musel domáhat práva cestou soudního řízení, přísluší mu nárok na náhradu odměny za tento úkon a s ním spojeného paušálu.

Krajský soud v Hradci Králové uvedený platební rozkaz ve výroku o nákladech řízení změnil tak, že žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení jen 920 Kčs do 15 dnů od právní moci rozhodnutí na účet advokáta, který žalobce v soudním řízení zastupoval. Odvolací soud dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Z odůvodnění:

Odvolací soud na základě podaného odvolání přezkoumal v jím dotčené části napadený platební rozkaz, jakož i řízení, které mu předcházelo (§ 214 odst. 2 písm. f/ o.s.ř.), a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

Žalobci náleží podle ustanovení § 142 odst. 1 o.s.ř. právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně, když jeho žaloba s návrhem na vydání platebního rozkazu se ukázala být důvodnou a bylo jí také v celém rozsahu vyhověno. Podle uvedeného ustanovení přísluší žalobci právo na náhradu účelně vynaložených nákladů.

Pokud žalobcem zvolený advokát sepsal a u žalovaného státního orgánu podal žádost o předběžné projednání nároku žalobce na odškodnění, potom odměna za tento úkon se týká žádosti o předběžné projednání nároku, jež je sice podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb. nezbytným úkonem, který zákon předpokládá a příslušný ústřední orgán jej nemůže odvrátit, ale povinnost k náhradě nákladů řízení ve smyslu občanského soudního řádu*) nelze ovšem vztahovat na náklady spojené s podáním žádosti o předběžné projednání nároku.

Jestliže však žalovaný po uplatnění žádosti zůstal neúčinný, nedodržel lhůtu podle ustanovení § 10 zmíněného zákona, potom vznik nákladů na straně žalobce, spojených s uplatněním jeho práva v soudním řízení, žalovaný zaviniil, a bylo-li žalobě žalobce zcela vyhověno, je jeho povinností tyto náklady soudního řízení nahradit.

Z uvedených důvodů odvolací soud podle ustanovení § 220 odst. 1 o.s.ř. změnil napadený platební rozkaz ve výroku o nákladech řízení a žalobci přiznal právo na jejich náhradu pouze ve výši 920 Kčs. Tato částka sestává

*) zákona č. 99/1963 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 501/1992 Sb. a ve znění zákona č. 24/1993 Sb.)

z odměny advokáta za dva úkony po 430 Kčs (§ 13 odst. 1 vyhlášky č. 270/1990 Sb.) a dvou paušálních částek úhrady výdajů po 30 Kčs (§ 19 odst. 3 stejného předpisu).

Výrok o nákladech odvolacího řízení se opírá o ustanovení § 142 odst. 2 o.s.ř. (§ 224 odst. 1 o.s.ř.).

Odstupné (došlo-li k rozvázání pracovního poměru dohodou v souvislosti s organizačními změnami, měl pracovník nárok na odstupné podle ustanovení § 17 vyhlášky č. 195/1989 Sb. ve znění vyhlášky č. 312/1990 Sb. a ve znění zákona č. 162/1990 Sb., jestliže se s organizací na poskytnutí této formy hmotného zabezpečení dohodl. Výši odstupného stanovila organizace podle ustanovení § 17a odst. 2 a 3 uvedené vyhlášky, která mají kogentní povahu; dohoda účastníků, kterou by výše odstupného byla stanovena odchýlně, je ve smyslu ustanovení § 242 odst. 1 písm. a/ a § 242 odst. 2 zák. práce neplatná. Po zrušení ustanovení § 11 odst. 1 citované vyhlášky /srov. čl. III bod 10 zákona č. 3/1991 Sb./ postačuje k tomu, aby doba rozhodná pro přiznání výše odstupného začala běžet, jakékoli seznámení pracovníka s tím, že bude v souvislosti s organizačními změnami uvolněn)

Odvolání (výrok o zrušení práva společného nájmu bytu, určení budoucího nájemce a povinnosti byt vyklidit v závislosti na bytové náhradě je nedělitelná. Jsou-li proto na základě podaného odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně důvody jen pro zrušení pouze některé části výroku rozsudku, je třeba zrušit celý výrok tohoto rozsudku)

Pěstounská péče (v řízení o svěření nezletilého dítěte do pěstounské péče se nerozhoduje o výživném pro toto dítě. Teprve po právní moci rozsudku o svěření nezletilého dítěte do pěstounské péče a po právní moci rozhodnutí příslušného správního orgánu o přiznání příspěvku na úhradu potřeb dítěte /§ 5 zákona č. 50/1973 Sb./ uloží soud rodicům, popřípadě jiným osobám povinným poskytovat výživné dítěti, aby toto výživné poskytovali uvedenému orgánu /§ 7 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb./)

Předběžná opatření (použití předběžného opatření v řízení o žalobě obsahující tvrzení, že došlo ke klamavé reklamě /§ 45 obch. zák./, klamavému označení zboží a služeb /§ 46 obch. zák./ a k vyvolání nebezpečí změny /§ 47 obch. zák./, je na místě v těch případech, v nichž je ověřeno alespoň provedením některých důkazů, že je naplněna některá ze skutkových podstat ustanovení obchodního zákoníku, že hrozí nebezpečí z prodlení, že úprava poměrů účastníků předběžným opatřením je naléhavá nebo že je třeba zamezit vzniku škody nebo jiné újmy, popřípadě jejich rozšířování)

Rozhodnutí soudu (v občanském soudním řízení o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu rozvedených manželů může soud přiznat nárok na zajištění náhradního bytu, nikoli však nárok na zajištění přiměřeného náhradního bytu podle ustanovení § 712 odst. 2 o.z.)

Rozhodnutí soudu (změnu práva společného užívání bytu manžely na jejich společný nájem bytu /ve smyslu ustanovení § 871 o.z. ve znění zákona č. 509/1991 Sb./ nelze pokládat jen za terminologickou změnu. Nájem bytu je ve srovnání s právem osobního užívání bytu odlišným právním institutem. Soud proto nemůže bez návrhu účastníka řízení dát ve svém rozhodnutí výraz uvedené změně právní úpravy úpravou znění výroku rozhodnutí podle ní)

Rozhodnutí soudu (vysloví-li odvolací soud výrok o přípustnosti dovolání proti svému rozhodnutí /§ 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř./, musí také v odůvodnění rozsudku uvést, že tak činí pro zásadní význam rozhodnutí po stránce právní, popřípadě pro zásadní význam řešení dílčí konkrétní právní otázky, a v čem tento zásadní význam spatřuje)

Rozhodnutí soudu (rozhodování soudů o bytové náhradě je třeba nyní /po novelizaci občanského zákoníku zákonem č. 509/1991 Sb./ považovat také za rozhodování ve věci samé a nikoli za rozhodování o lhůtě k plnění)

Rízení před soudem (v občanském soudním řízení, probíhající podle ustanovení části třetí nebo i části páté občanského soudního řízení, nemůže soud řešit otázku rozporu obecně závazného předpisu se zákonem. Může tu však v případě takového rozporu postupovat podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b/, věta druhá, o.s.ř.)

č. 19

č. 29

č. 22

č. 30

č. 26

č. 27

č. 21

č. 28

č. 23

- Řízení před soudem (v řízení o pozastavení činnosti politické strany nebo politického hnutí/např. z důvodu neúplnosti stanov ve smyslu ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 424/1992 Sb./ použije Nejvyšší soud /srov. jeho věcnou příslušnost podle ustanovení § 15 písm. a) zákona č. 424/1991 Sb./ obdobně formy jednání a rozhodnutí, jak jsou upraveny v ustanovení § 200 o.s.ř. pro rozhodování krajského soudu ve věcech sdružování v politických stranách a hnutích) č. 32
- Sociální zabezpečení (zhodnocení doby studia studentů na vysokých školách pro účely důchodového zabezpečení ve smyslu ustanovení § 24 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb. není vázáno jen na denní formu studia, ale vztahuje se i na studium při zaměstnání) č. 15
- Sociální zabezpečení (nevznikl-li nárok na důchod z individuálního důchodového připojištění podle vyhlášky č. 117/1955 Ú. l., poskytovaného podle ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. a podle vyhlášky č. 222/1991 Sb., ale šlo např. o důchod z penzijního nadlepení podle vládního nařízení č. 18/1954 Sb. /jež bylo zrušeno ustanovením § 173 bod 8. zákona č. 121/1975 Sb./, nedopadá tu ustanovení § 33 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. a ustanovení vyhlášky č. 222/1991 Sb.) č. 17
- Zpětvzetí návrhu /žaloby/ (nesouhlas odpůrce se zpětvzetím návrhu na zahájení řízení, k němuž došlo v době od vydání platebního rozkazu do skončení lhůty k podání odporu odpůrcem, aniž by však byl odpor podán, je neúčinný, neboť ve věci nebylo jednáno /§ 211 a § 96 odst. 3 o.s.ř./, V takovém případě, nejsou-li dány podmínky uvedené v ustanovení § 173 odst. 2 o.s.ř., odvolací soud bez rozhodování o přípustění zpětvzetí návrhu na zahájení řízení zruší platební rozkaz podle ustanovení § 208 o.s.ř., řízení zastaví a rozhodne o nákladech řízení) č. 24

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, dvojsešit 3–4/1993 (ročník XLV) ze 14. 7. 1993. Vydává Nejvyšší soud ČR. Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera. Adresa redakce: 140 00 Praha 4, nám. Hrdinů 1300, tel. 430 551. Tiskne: Naše vojsko, s. p., závod 1, 160 05 Praha 6-Liboc, Vlastina 23. Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků. Cena sešitu 6 Kč (cena dvojsešitu 12 Kč), předplatné ročníku 1993 66 Kč.

Rozšiřuje PNS, a.s. Informace podává a objednávky na předplatné přijímá každá administrace PNS, např. na adresách: 125 04 Praha 1, Politických vězňů 16, 125 03 Praha 3, Olšanská 7, 370 10 České Budějovice, Nemanická 16, 301 51 Plzeň, Modřínova 2, 401 01 Ústí nad Labem, pošt. příhr. 13, 532 05 Pardubice, Na Hrádku 105, 661 85 Brno, Lidická 40, 701 25 Ostrava, Bohumínská 61. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS, administrace vývozu tisku, 125 05 Praha 1, V celnici 4.